

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ & ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Προοπτικές ανάπτυξης των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων μετά τον Covid-19.
Πτυχιακή εργασία

ΕΛΕΝΗ ΛΑΤΣΗ (Α.Μ. 219039)

Αθήνα, 2023

HAROKOPIO UNIVERSITY

SCHOOL OF ENVIRONMENT, GEOGRAPHY & APPLIED ECONOMICS

DEPARTMENT OF ECONOMY & SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Growth prospects for Small and Medium Enterprises after Covid-19.

Bachelor thesis

Helen Latsis

Athens, 2023

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

**ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ & ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

ΕΛΕΝΗ ΠΑΣΤΡΑΠΑ (Επιβλέπουσα)

**Δρ. Μέλος Ε.ΔΙ.Π., Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης, Χαροκόπειο
Πανεπιστήμιο**

ΕΛΕΝΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

**Καθηγήτρια, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης, Χαροκόπειο
Πανεπιστήμιο**

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΩΣΤΑΚΗΣ

**Επίκουρος καθηγητής, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης, Χαροκό-
πειο Πανεπιστήμιο**

Η Λάτση Ελένη

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1)** Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.
- 2)** Αποδέχομαι ότι η ΒΚΠ μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη της, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.
- 3)** Όπου υφίστανται δικαιώματα άλλων δημιουργών έχουν διασφαλιστεί όλες οι αναγκαίες άδειες χρήσης ενώ το αντίστοιχο υλικό είναι ευδιάκριτο στην υποβληθείσα εργασία.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα της πτυχιακής μου εργασίας Παστραπά Ελένη για την καθοδήγηση, την πολύτιμη βοήθεια και την ενθάρρυνση της κατά την εκπόνηση της εργασίας μου. Επίσης ευχαριστώ, τα μέλη της τριμελούς επιτροπής, την Καθηγήτρια Θεοδωροπούλου Ελένη και τον Επικ. Καθηγητή Κωστάκη Ιωάννη για τις πολύτιμες παρατηρήσεις τους.

Επιπλέον θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου για τη στήριξη και τη βοήθεια τους καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου, καθώς και όλους εκείνους που με βοήθησαν με τις απαντήσεις τους στη διεκπεραίωση της έρευνας μου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη στα Ελληνικά.....σελ.	7
Abstract.....σελ.	8
Κατάλογος Εικόνων.....σελ.	9
Κατάλογος Πινάκων.....σελ.	10
Κατάλογος Διαγραμμάτων.....σελ.	11
Εισαγωγή.....σελ.	12
Κεφ. 1 Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και Covid-19...σελ.	14
1.1 Ορισμός ΜΜΕ.....σελ.	14
1.2 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα ΜΜΕ.....σελ.	14
1.3 Σημασία, Χρησιμότητα και Σπουδαιότητα ΜΜΕ.....σελ.	16
1.4. Ο ιός Covid-19.....σελ.	18
Κεφ. 2 Προοπτικές ανάπτυξης των Μικρομεσαίων Επιχειρήσε- ων.....σελ.	25
Κεφ. 3 Ο Δήμος Ευρώτα.....σελ.	27
3.1. Γεωγραφική θέση.....σελ.	29
3.2. Δημογραφικές τάσεις.....σελ.	31
3.3. Οικονομικά χαρακτηριστικά της περιοχής.....σελ.	31
Κεφ. 4 Εμπειρική Ανάλυση.....σελ.	44
4.1 Μεθοδολογία.....σελ.	44
4.2 Αποτελέσματα.....σελ.	44
4.3 Πίνακες διπλής εισόδου.....σελ.	65
4.4 Σχολιασμός Αποτελεσμάτων.....σελ.	66
Συμπεράσματα.....σελ.	68
Βιβλιογραφία.....σελ.	70
Παράρτημα.....σελ.	76

Περίληψη στα Ελληνικά

Τον Μάρτιο του 2020 ξέσπασε η πανδημία Covid-19, η οποία επέφερε πολλές επιπτώσεις τόσο στην κοινωνικοοικονομική ζωή των ανθρώπων όσο και στην οικονομία της χώρας και συγκεκριμένα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η παρούσα εργασία διερευνά τις προοπτικές ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μετά την πανδημία Covid-19, σε έναν αγροτικό δήμο, στον Δήμο Ευρώτα της Περιφερειακής Ενότητας Λακωνίας. Η δειγματοληπτική έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίου, το οποίο διανεμήθηκε από 20 Δεκεμβρίου 2022 έως 10 Μαρτίου 2023 σε 75 ιδιοκτήτες επιχειρήσεων δια ζώσης, με επίσκεψη σε επιχειρήσεις των Δημοτικών Ενοτήτων Σκάλας, Γερακίου, Βρονταμά, Γλυκόβρυσης και Νιάτων. Συγκεντρώθηκαν 60 πλήρως συμπληρωμένα ερωτηματολόγια, τα οποία κωδικοποιήθηκαν και επεξεργάστηκαν στο στατιστικό πρόγραμμα STATA 12 με τη χρήση μεθόδων περιγραφής στατιστικής και συσχετίσεων χ^2 . Από τη ανάλυση προέκυψε ότι ο κορωναϊός έφερε πολλές αλλαγές τόσο στην κοινωνικοοικονομική ζωή των ανθρώπων όσο και στον οικονομικό τομέα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων να πρέπει να προσαρμοστούν σε νέες συνθήκες. Ο Δήμος είναι κυρίως αγροτικός και αυτό επιβεβαιώθηκε από την έρευνα, καθώς οι περισσότεροι ερωτώμενοι δραστηριοποιούνται στον πρωτογενή τομέα. Το κράτος, βοήθησε τις επιχειρήσεις δίνοντας τες οικονομική ενίσχυση προκειμένου να ικανοποιήσουν τις βασικές ανάγκες τους. Συμπερασματικά, μέσα από όλη αυτή την δυσμενή κατάσταση οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων παρέμειναν αισιόδοξοι θεωρώντας ότι οι επιχειρήσεις τους μπορούν να αναπτυχθούν μετά την πανδημία Covid-19.

Λέξεις κλειδιά: Μικρομεσαίες επιχειρήσεις, Προοπτικές ανάπτυξης, Covid-19, Δήμος Ευρώτα

Abstract

In March 2020, the Covid-19 pandemic broke out, which brought a lot both to the socio-economic life of the people and to the economy of the country and specifically to small and medium-sized enterprises. The aim of this thesis is to investigate the prospects of re-development of small and medium-sized enterprises after the Covid-19 pandemic, in a rural municipality (Municipality of Evrotas of the Regional Unity of Laconia). The sample of survey was carried out using a questionnaire, which was distributed from December 20, 2022 to March 10, 2023 to 75 business owners, by visiting their businesses of the Municipal Units of Skala, Geraki, Vrontama and Glykovrysi. 60 fully completed questionnaires were collected, which were coded and processed in the STATA 12 statistical program using descriptive statistics and X^2 correlation methods. The results showed that the coronavirus has brought many changes both in the socio-economic life of people and in the financial sector of small and medium-sized enterprises, as a result of which business owners have to adapt to new conditions. The Municipality is mainly rural and this was confirmed by the survey, as most of the respondents are active in the agricultural sector. The state helped businesses by giving financial support to meet their basic needs. In conclusion, through all this adverse situation business owners remained optimistic that their businesses can grow after the Covid-19 pandemic.

Keywords: Small and Medium Enterprises, Development Prospects, Covid-19, Municipality of Evrota

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 3.1.1.: Ο Νομός Λακωνίας στον χάρτη της Ελλάδας.....σελ. 26
Εικόνα 3.1.2: Όρια του Δήμου Ευρώτας..... σελ. 27

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1.1: Διάκριση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων.....	σελ. 13
Πίνακας 3.2.1: Εξέλιξη πληθυσμού.....	σελ. 28
Πίνακας 3.2.2: Μορφωτικό επίπεδο πληθυσμού Δήμου Ευρώτα.....	σελ. 29
Πίνακας 3.3.1.: Κατάσταση επιχειρήσεων, ανά κλάδο στον Νομό Λακωνίας.....	σελ. 31
Πίνακας 4.1: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με τη λειτουργία της ή μη κατά τη διάρκεια των απαγορευτικών.....	σελ. 45
Πίνακας 4.2: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με τον εκτιμώμενο χρόνο ανάκαμψης της επιχείρησης μετά το πέρας του lockdown.....	σελ. 47
Πίνακας 4.3: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με τη πρόβλεψη των ιδιοκτητών για την κατάσταση της επιχείρησης για το εξάμηνο Ιανουάριο-Ιούνιο 2023.....	σελ. 54
Πίνακας 4.4: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με τη πρόβλεψη των ιδιοκτητών σχετικά με τον ετήσιο τζίρο 2023 της επιχείρησης.....	σελ. 56
Πίνακας 4.5: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με τις παραγγελίες προς τους προμηθευτές το εξάμηνο Ιανουάριος-Ιούνιος 2023.....	σελ. 58
Πίνακας 4.6: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με το οικονομικό πρόβλημα της δυσκολίας καταβολής ενοικίου που ενδεχομένως αντιμετώπισε η επιχείρηση κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19.....	σελ. 60
Πίνακας 4.7: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με το οικονομικό πρόβλημα της δυσκολίας καταβολής μισθοδοσίας που ενδεχομένως αντιμετώπισε η επιχείρηση κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19.....	σελ. 61
Πίνακας 4.8: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με το οικονομικό πρόβλημα της δυσκολίας πληρωμής τιμολογίων που ενδεχομένως αντιμετώπισε η επιχείρηση κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19	σελ. 63
Πίνακας 4.9: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με το οικονομικό πρόβλημα της δυσκολίας πληρωμής δόσεων που ενδεχομένως αντιμετώπισε η επιχείρηση κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19	σελ. 65
Πίνακας 4.10: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με το οικονομικό πρόβλημα της δυσκολίας πληρωμής λοιπών εξόδων που ενδεχομένως αντιμετώπισε η επιχείρηση κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19	σελ. 67
Πίνακας 4.11: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με τη πρόβλεψη των ιδιοκτητών για το πώς θα είναι η επιχείρησή τους τα επόμενα 5 χρόνια	σελ. 69

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 3.2.1: Απογραφή πληθυσμού (Άντρες)	σελ. 28
Διάγραμμα 3.2.1: Απογραφή πληθυσμού (Γυναίκες)	σελ. 29
Διάγραμμα 4.1: Το φύλο των ερωτώμενων	σελ. 32
Διάγραμμα 4.2: Η ηλικία των ερωτώμενων	σελ. 32
Διάγραμμα 4.3: Η οικογενειακή κατάσταση των ερωτώμενων	σελ. 33
Διάγραμμα 4.4: Το μορφωτικό επίπεδο των ερωτώμενων	σελ. 34
Διάγραμμα 4.5: Η κύρια δραστηριότητα των επιχειρήσεων των ερωτώμενων	σελ. 35
Διάγραμμα 4.6: Τα συνολικά έτη εργασιακής εμπειρίας των ερωτώμενων	σελ. 36
Διάγραμμα 4.7: Η νομική μορφή των επιχειρήσεων των ερωτώμενων	σελ. 36
Διάγραμμα 4.8: Ο ετήσιος τζίρος των επιχειρήσεων των ερωτώμενων	σελ. 37
Διάγραμμα 4.9: Τα άτομα που απασχολεί η επιχείρηση των ερωτώμενων	σελ. 38
Διάγραμμα 4.10: Απασχόληση μη αμειβόμενων μελών της οικογένειας στην επιχείρηση των ερωτώμενων	σελ. 38
Διάγραμμα 4.11: Έτη δραστηριοποίησης της επιχείρησης των ερωτώμενων	σελ. 39
Διάγραμμα 4.12: Τρόπος λειτουργίας των επιχειρήσεων κατά την διάρκεια των απαγορευτικών (lockdown)	σελ. 40
Διάγραμμα 4.13: Λειτουργία ηλεκτρονικού καταστήματος των επιχειρήσεων κατά την πανδημία Covid-19	σελ. 41
Διάγραμμα 4.14: Τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπισε η επιχείρηση κατά την διάρκεια της πανδημίας Covid-19	σελ. 42
Διάγραμμα 4.15: Επιδότησεις που έλαβαν οι επιχειρήσεις κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19	σελ. 43
Διάγραμμα 4.16: Απόλυση εργαζομένων κατά την πανδημία Covid-19	σελ. 44
Διάγραμμα 4.17: «Σκέψη» για άνοιγμα υποκαταστήματος της επιχείρησης την επόμενη πενταετία	σελ. 44
Διάγραμμα 4.18: Υιοθέτηση στρατηγικών για την επιτυχία της επιχείρησης	σελ. 50

Εισαγωγή

Οι σημασία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην οικονομία μίας περιοχής είναι αδιαμφισβήτητη, καθώς οδηγούν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και βοηθούν στη μείωση της ανεργίας, ενώ αυξάνουν και την παραγωγή. Ιδιαίτερη είναι η σημασία τους για τις αγροτικές περιοχές καθώς δημιουργούν τις προϋποθέσεις ανάπτυξης των περιοχών αυτών (Di Bella, 2023, North & Smallbone, 2000). Κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19 επηρεάστηκε σημαντικά η λειτουργία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς αντιμετώπισαν προβλήματα στα οποία έπρεπε να ανταπεξέλθουν για να μπορέσουν να συνεχίσουν να λειτουργούν (Unipri, 2021).

Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό να αναλύσει τις προοπτικές ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μετά την περίοδο της πανδημίας Covid-19, σε μια αγροτική περιοχή, στον Δήμο Ευρώτα. Η παρούσα εργασία αποτελείται από 5 κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στον ορισμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και στις μορφές που διακρίνονται. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και η σημασία, η χρησιμότητα και η σπουδαιότητα αυτών των επιχειρήσεων. Τέλος, γίνεται αναφορά στον ιό Covid- 19.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται μελέτες που πραγματοποιήθηκαν από άλλους ερευνητές σχετικά με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, κατά πόσο επηρεάστηκαν κατά την πανδημία Covid-19 και τις προοπτικές ανάπτυξής τους.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εικόνα του Δήμου Ευρώτα, οι δημογραφικές τάσεις, τα οικονομικά χαρακτηριστικά της περιοχής και ποιες είναι οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον Δήμο.

Το τέταρτο κεφάλαιο καταλαμβάνει την εμπειρική ανάλυση, δηλαδή την έρευνα που πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίων, τα οποία συντάχθηκαν και διανεμήθηκαν δια ζώσης σε 75 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στον Δήμο Ευρώτα. Πλήρως συμπληρωμένα συλλέχθηκαν 60 ερωτηματολόγια μετά την επεξεργασία των οποίων προέκυψαν τα αποτελέσματα της έρευνας. Τέλος, αναφέρονται τα συμπεράσματα της εργασίας.

ΚΕΦ. 1: Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και Covid-19

1.1. Ορισμός ΜΜΕ

«Επιχείρηση θεωρείται κάθε μονάδα, ανεξάρτητα από τη νομική της μορφή, που ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ως τέτοιες νοούνται ιδίως οι μονάδες που ασκούν βιοτεχνική ή άλλη δραστηριότητα, ατομικά ή οικογενειακά, προσωπικές εταιρείες ή ενώσεις προσώπων που ασκούν τακτικά μια οικονομικά δραστηριότητα» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Ως χαρακτηριστικά μιας μικρομεσαίας επιχείρησης προσδιορίζονται τα εξής: απασχολεί μέχρι και 250 εργαζόμενους, το σύνολο του ισολογισμού της ετησίως δεν ξεπερνά τα 43 εκατομμύρια ευρώ και ο ετήσιος κύκλος εργασιών είναι μικρότερος από 50 εκατομμύρια ευρώ.

Ο κύκλος εργασιών στην οικονομία, νοείται ως σύνολο των πωλήσεων μιας επιχείρησης, δηλαδή ο «τζίρος» σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, συνήθως του ενός έτους.

Ο ισολογισμός μιας επιχείρησης είναι ο λογιστικός πίνακας που δείχνει τις υποχρεώσεις, τις απαιτήσεις και τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Το αριστερό μέρος παρουσιάζει το ενεργητικό και το δεξί το παθητικό (Βασιλείου κ.ά., 2021).

Η διάκριση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων περιγράφεται συνοπτικά στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1.1: Διάκριση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων

Είδος Επιχείρησης	Αριθμός Εργαζομένων	Κύκλος Εργασιών (€)	Σύνολο Ισολογισμού (€)
Πολύ μικρή	<10	<2 εκατ.	< 2 εκατ.
Μικρή	10-49	2-10 εκατ.	2-10 εκατ.
Μεσαία	50-249	10-50 εκατ.	10-43 εκατ.

Πηγή: EUR-Lex. (2020). Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις. European Union.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:sme>

Με τον ορισμό αυτό, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων εκτιμάται όσο το δυνατόν καλύτερα η οικονομική πλευρά των επιχειρήσεων και στόχος είναι να μην υπάρξει εκμετάλλευση των μη-

χανισμών υποστήριξης της Ε.Ε. των εν λόγω επιχειρήσεων απ' άλλες επιχειρήσεις που διαθέτουν μεγαλύτερη οικονομική δύναμη από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Έπειτα, οι επιχειρήσεις κατηγοριοποιούνται ανάλογα με το είδος σχέσης που έχουν με άλλες επιχειρήσεις και διακρίνονται σε αυτόνομες, σε συνεργαζόμενες και σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις. Η αυτόνομη επιχείρηση είναι η επιχείρηση, που είτε είναι πλήρως ανεξάρτητη είτε έχει μια ή περισσότερες μειοψηφικές εταιρικές σχέσεις με την καθεμία να έχει ποσοστό μικρότερο του 25%. Η συνεργαζόμενη επιχείρηση είναι η επιχείρηση, που η εταιρική συμμετοχή από άλλες επιχειρήσεις είναι από 25% μέχρι και 50%. Η συνδεδεμένη επιχείρηση είναι η επιχείρηση, που η εταιρική συμμετοχή είναι μεγαλύτερη του 50%. Τέλος, αυτή η διάκριση είναι απαραίτητη, ώστε να υπάρχει σαφής εικόνα της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

1.2. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα ΜΜΕ

Οι μικρομεσαίες είναι οι επιχειρήσεις, που έχουν περιορισμένη οικονομική ευελιξία και περιορισμένο αριθμό εργαζομένων. Κάθε δραστηριότητα παρουσιάζει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, έτσι και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Τα πλεονεκτήματα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι τα εξής:

- Ο επιχειρηματίας επιβλέπει άμεσα και αποτελεσματικά τους εργαζόμενους του.
- Το μήνυμα φτάνει από τον εργαζόμενο στον τελικό δέκτη άμεσα.
- Οι μικρές επιχειρήσεις έχουν ευελιξία και προσαρμόζονται εύκολα στις αλλαγές της αγοράς, με αποτέλεσμα να επιβιώνουν καλύτερα βραχυχρόνια.
- Διαθέτουν απλό διοικητικό μηχανισμό.
- Οι μεταβολές της ζήτησης, που ίσως προκύψουν, αντιμετωπίζονται εύκολα με τις αντίστοιχες μεταβολές στο εργατικό προσωπικό και στην παραγωγή.
- Η επικοινωνία του πελάτη με τον επιχειρηματία είναι άμεση, μιας και ο επιχειρηματίας γνωρίζει και προσωπικά τον πελάτη τις περισσότερες φορές.
- Το εισόδημα του επιχειρηματία προκύπτει από τα κέρδη της λειτουργίας της επιχείρησης.
- Η ίδρυση μιας μικρής επιχείρησης δεν απαιτεί χρονοβόρες διαδικασίες και διατυπώσεις.

Από την άλλη πλευρά τα μειονεκτήματα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι τα εξής:

- Το κόστος παραγωγής των προϊόντων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων επιβαρύνεται διότι προμηθεύονται μικρές ποσότητες πρώτων υλών σε υψηλές τιμές.
- Η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, ένας υπάλληλος εκτελεί πολλές εργασίες.
- Δεν μπορούν να διαθέσουν αξιόλογο χρηματικό πόσο για την έρευνα καινοτόμων προϊόντων και για την έρευνα αγοράς.
- Δυσκολεύονται να συνάψουν δάνεια με ευνοϊκούς όρους.
- Η εξέλιξη της επιχείρησης επηρεάζεται αρκετά από την ειδικότητα και από το μορφωτικό επίπεδο του επιχειρηματία.
- Εξαιτίας του γεγονότος ότι αυτές οι επιχειρήσεις δεν διαθέτουν εξειδικευμένο προσωπικό για να ελέγχει την ποιότητα των υλών και των προϊόντων, ενδέχεται τα προϊόντα που παράγονται να είναι αμφιβόλου ποιότητας.
- Είναι περιορισμένη η κατανόηση της σημασίας του marketing.
- Δεν εφαρμόζονται σύγχρονα συστήματα οικονομικής διαχείρισης (Αλεξόπουλος κ.ά., 2015).

1.3. Σημασία, Χρησιμότητα και Σπουδαιότητα ΜΜΕ

Τα χαρακτηριστικά των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι διαφορετικά απ' αυτά της βιομηχανικής οργάνωσης. Το «τυπικό» της βιομηχανικής οργάνωσης αποτελείται από μεγάλες ποσότητες παραγωγής και εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Αντίθετα, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν ανειδίκευτο επιστημονικό εργατικό προσωπικό και μικρές ποσότητες παραγωγής. Η σημασία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την εργασία προκύπτει από την αντίληψη ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν περισσότερο την απασχόληση σε σύγκριση με το κεφάλαιο. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις δίνουν μεγαλύτερη σημασία στην απασχόληση ασχέτως οικονομικού κύκλου και αντλούν αξία από την εργασία. Η ύπαρξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι σημαντική για κάθε οικονομία διότι συμβάλλουν στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, στις εξαγωγές και στην απασχόληση.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στη χώρα μας είναι συνήθως οικογενειακές, των οποίων η οργάνωση και η διαχείριση ασκείται από τον επιχειρηματία. Αναμφίβολα, αποτελούν σημαντικό παράγοντα της οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα για διάφορους λόγους. Σημαντικό είναι ότι δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, με αποτέλεσμα να συμβάλλουν στη μείωση της ανεργίας. Οι ποσότητες παραγωγής επαρκούν για την κάλυψη των αναγκών της περιοχής όπου

δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται στην περιφέρεια συνεισφέρουν στην ανάπτυξή της (Αλεξόπουλος κ.ά., 2015).

Η σπουδαιότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων προέρχεται από τη συνεισφορά τους στην ώθηση της απασχόλησης και από το πλήθος τους, καθώς αποτελούν την πλειοψηφία των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν τη βάση της ευρωπαϊκής οικονομίας, καθώς στην Ε.Ε. αντιπροσωπεύουν το 99% των επιχειρήσεων (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2023). Επίσης, η σημασία τους έγκειται στο γεγονός, ότι εφευρέσεις και ενδιαφέροντα νέα προϊόντα παράγονται ως επί το πλείστον από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Έτσι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις μπορούν να συμβάλλουν με τον τρόπο αυτό στη μείωση της ανεργίας. Αυτές οι καινοτομίες οφείλονται στην ευελιξία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που είναι μεγαλύτερη σε σύγκριση με τις μεγάλες επιχειρήσεις. Οι εργαζόμενοι είναι λιγότεροι και έχουν μεγαλύτερη αυτονομία με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις αυτές να είναι πιο ικανές στη δημιουργία καινοτόμων προϊόντων (Αλεξόπουλος κ.ά., 2015).

1.4. Ο ιός Covid-19

Τον Δεκέμβριο του 2019 πρωτοεμφανίστηκε στην Κίνα, ένας ιός αρκετά επιθετικός, με την ικανότητα να μεταδίδεται σε παγκόσμια κλίμακα και άλλαξε ριζικά τη ζωή, τις συνήθειες και τους κανόνες της κατανάλωσης και των κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων. Ο ιός αυτός προκάλεσε μια παγκόσμια πανδημία και έχει μολύνει πάνω από 100 εκατομμύρια και έχουν πεθάνει πάνω από 2 εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο. Οι αριθμοί αυτοί συνέχισαν να αυξάνονται (World Health Organization, 2021). Ήταν η πρώτη φορά που οι επιστήμονες γνώριζαν γι' αυτόν τον ιό και προσπαθούσαν με διάφορες ιατρικές και άλλες μεθόδους να τον αντιμετωπίσουν. Πέρα από τον τομέα της υγείας που κλονίστηκε πολύ, ο ιός άφησε αρνητικό αντίκτυπο στον κοινωνικό, στον πολιτικό, στον οικονομικό και στον εκπαιδευτικό τομέα και αναμένεται ότι θα εμφανιστούν μακροπρόθεσμα και άλλες επιπτώσεις. Οι ασυνήθιστες αυτές συνθήκες του εγκλεισμού και της πανδημίας, οδήγησαν σε έντονες αλλαγές, οι οποίες επηρέασαν ολόκληρη την ανθρωπότητα. Στον τομέα της οικονομίας επηρεάστηκαν άμεσα οι επιχειρήσεις. Όλες οι επιχειρήσεις εκείνο το διάστημα, υιοθέτησαν διαφορετικές στρατηγικές, αφενός να αντιμετωπίσουν την εξάπλωση του ιού, αφετέρου να εξασφαλίστούν οικονομικά, καθώς βρίσκονταν σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης λόγω των απαγορευτικών (lockdowns), που στη χώρα μας το πρώτο επιβλήθηκε τον Μάρτιο του 2020. Αρχικά, αντι-

μετώπισαν αρκετά προβλήματα με τη λειτουργία τους, είτε λόγω πιθανού κρούσματος που σ' αυτή την περίπτωση οι ιδιοκτήτες αναγκάστηκαν να διακόψουν τη λειτουργία της επιχείρησής τους, είτε να κλείσουν εντελώς την επιχείρηση τους εξαιτίας της φύσης της εργασίας τους. Άλλοι όμως βρήκαν την ευκαιρία να επενδύσουν σε νέες τεχνικές, για παράδειγμα να δημιουργήσουν ή να αναβαθμίσουν το ηλεκτρονικό κατάστημά τους. Επίσης, μερικές από τις επιχειρήσεις έθεσαν το προσωπικό τους σε αναστολή εργασίας ή σε τηλεργασία. Όλα αυτά σε συνδυασμό, με τις αλλαγές της καθημερινότητας και της απρόβλεπτης κατάστασης δημιούργησαν ένα κλίμα αβεβαιότητας και ανασφάλειας όχι μόνο για τους καταναλωτές αλλά και για τις επιχειρήσεις.

Η πανδημία covid-19 έχει αναδείξει νέες προκλήσεις για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και έχει προκαλέσει ανασφάλειες σχετικά με τη συνέχεια των επιχειρήσεων αυτών. Η περίοδος του εγκλεισμού και του περιορισμού επηρέασαν κατά πολύ τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, κλείνοντας τις, παραλύοντας τις δραστηριότητές τους, απολύοντας εργατικό δυναμικό και εκθέτοντας τις σε οικονομικό κίνδυνο. Οι επιχειρήσεις εμφάνισαν οικονομικές αδυναμίες και παρουσίασαν πολλαπλά προβλήματα.

Τα προβλήματα που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις εξαιτίας της πανδημίας ήταν ακύρωση παραγγελιών, δυσκολίες ταμειακών ροών, περιορισμούς στις ώρες εργασίας, ελλείψεις πρώτων υλών και μειωμένη αγοραστική ικανότητα. Μια τέτοια πανδημία έχει μεγαλύτερη επίδραση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις διότι έχουν περιορισμένους πόρους όπως τεχνικούς ή ανθρώπινους σε σχέση με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις επηρεάζονται πιο πολύ εξαιτίας του γεγονότος ότι είναι «ευαίσθητες» οικονομικά και με μικρότερες δυνατότητες. Επίσης, χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να επιστρέψουν στην «κανονικότητα» τους σε σχέση με τις μεγαλύτερες (Unipri, 2021). Βάσει στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ, τον Μάρτιο του 2020, όταν πρωτοεμφανίστηκε για πρώτη φορά ο κορωναϊός και ανακοινώθηκαν επίσημα τα περιοριστικά μέτρα, τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας 210.217 επιχειρήσεις. Τον Νοέμβριο του 2020 όπου ανακοινώθηκε η δεύτερη περίοδος εγκλεισμού τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας 188.985 επιχειρήσεις (ΕΛΣΤΑΤ, 2021). Το κράτος εξαιτίας της διάδοσης του covid-19 πήρε έκτακτα μέτρα στήριξης για τις επιχειρήσεις, οι οποίες «καταρρεύσαν» οικονομικά. Αρχικά, οι επιχειρήσεις ενισχύθηκαν με την μορφή της επιστρεπτέας προκαταβολής, όπου το ποσό αυτό δεν επιβαρύνεται με επιτόκιο. Για τις επιχειρήσεις επίσης, αναστάλθηκε για 4 μήνες η καταβολή των οφειλών στις Δ.Ο.Υ. Για τις ατομικές επιχειρήσεις και τους ελεύθερους επαγγελματίες δόθηκε οικονομική ενίσχυση 800€. Α-

κόμα, απαγορεύτηκε να γίνει απόλυση εργαζομένου σε επιχειρήσεις που ήταν σε αναστολή λειτουργίας. Τέλος, δημιουργήθηκε εγγυοδοτικός μηχανισμός για τη χορήγηση δανείων κεφαλαίου κίνησης σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (Mazars, 2023).

ΚΕΦ. 2: Προοπτικές Ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Οι συνθήκες κατά τη διάρκεια του covid-19 άλλαξαν για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, επηρεάζοντας τη λειτουργία τους, αλλά και την ανάπτυξη τους. Ωστόσο, η ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων απασχολεί τους ερευνητές εδώ και δεκαετίες εξαιτίας της σημασίας που έχουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις για τις οικονομίες των κρατών.

Οι Taiwo et al. (2012), μελέτησαν την οικονομική ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και τα προβλήματα που επηρεάζουν τις δυνατότητές τους να αναπτυχθούν.

Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από στελέχη και διευθυντές μικρομεσαίων επιχειρήσεων από 5 επιλεγμένες περιφέρειες της Νιγηρίας, την Ijebu North, Yewa South, Segamu, Odeda και Ogun. Συγκεντρώθηκαν συνολικά 200 ερωτηματολόγια και η ανάλυση τους πραγματοποιήθηκε με τη χρήση περιγραφικής στατιστικής. Οι μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν το είδος της επιχείρησης, τα έσοδά της, αν η επιχείρηση ήταν κερδοφόρα, ο βαθμός συμφωνίας των ερωτηθέντων για τη δυνατότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων να μεγεθυνθούν οικονομικά και να αναπτυχθούν.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι δεν υπάρχει δυνατότητα ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων διότι υπάρχουν προβλήματα που εμποδίζουν την ανάπτυξη τους στη Νιγηρία. Η οικονομική δυσπραγία, η κακή διαχείριση, η διαφθορά, η έλλειψη κατάρτισης και εμπειρίας, οι κακές υποδομές, τα ανεπαρκή κέρδη και η χαμηλή ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες αποτελούν τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η παρέμβαση της κυβέρνησης είναι απαραίτητη ώστε να βοηθηθούν οι υποψήφιοι επιχειρηματίες να έχουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση και στις απαραίτητες πληροφορίες που σχετίζονται με τις επιχειρηματικές ευκαιρίες, τη σύγχρονη τεχνολογία, τις πρώτες ύλες, την αγορά, τις εγκαταστάσεις και τα μηχανήματα που θα τους επιτρέψουν να μειώσουν το λειτουργικό τους κόστος και να είναι πιο αποτελεσματικοί για να ανταποκριθούν στον ανταγωνισμό της αγοράς. Οι Yahya et al. (2012) από την άλλη πλευρά ανέλυσαν τους παράγοντες που επηρεάζουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις με βάση τρεις προοπτικές: του διευθυντή, της επιχείρησης και των

εξωτερικών χαρακτηριστικών καθώς επίσης εξέτασαν τη σχέση μεταξύ της κατάρτισης και της απόδοσης. Εξετάστηκαν τέσσερις υποθέσεις.

H1: δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ των χαρακτηριστικών του διευθυντή και της κατάρτισής του.

H2: δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ των χαρακτηριστικών της επιχείρησης και της κατάρτισης του διευθυντή της.

H3: δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ των εξωτερικών χαρακτηριστικών και της κατάρτισης του διευθυντή της επιχείρησης.

H4: δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατάρτισης και της απόδοσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Για τον έλεγχο των υποθέσεων αυτών πραγματοποιήθηκε έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίων, τα οποία στάλθηκαν ταχυδρομικώς σε επιλεγμένες μικρομεσαίες επιχειρήσεις στη Μαλαισία. Συγκεκριμένα, στάλθηκαν 500 ερωτηματολόγια και το ποσοστό ανταπόκρισης ήταν 27,6% ήτοι επέστρεψαν συμπληρωμένα 138 ερωτηματολόγια. Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από έξι κύρια μέρη: Δημογραφικά, και λοιπά χαρακτηριστικά του διευθυντή, χαρακτηριστικά της επιχείρησης, εξωτερικά χαρακτηριστικά, προετοιμασία και επιδόσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Οι μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν για τα χαρακτηριστικά του διευθυντή ήταν η ηλικία, η εμπειρία, η εκπαίδευση, οι αντιλήψεις, η επίγνωση και οι δεξιότητες. Οι μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν για τα χαρακτηριστικά της επιχείρησης ήταν η τοποθεσία, τα χρόνια λειτουργίας της, το κέρδος της, ο αριθμός των εργαζομένων της και το είδος της. Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο του συντελεστή συσχέτισης Pearson. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι υπάρχει σημαντική και θετική συσχέτιση μεταξύ της κατάρτισης και των χαρακτηριστικών του διευθυντή. Επίσης, η κατάρτιση συνδέεται θετικά και με τα χαρακτηριστικά της επιχείρησης. Θετικά συνδέεται η κατάρτιση και με τα εξωτερικά χαρακτηριστικά που αφορούν το περιβάλλον της επιχείρησης. Στις μικρές επιχειρήσεις (οι οποίες αποτελούσαν το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος $n=67$) οι σχέσεις ήταν ισχυρότερες και πιο σημαντικές, η κατάρτιση συσχετίζεται θετικά με τα χαρακτηριστικά του διευθυντή, με τα χαρακτηριστικά της επιχείρησης και τα εξωτερικά χαρακτηριστικά. Σε όλα τα είδη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων η κατάρτιση συσχετιζόταν σημαντικά και θετικά με τα χαρακτηριστικά του διευθυντή, της επιχείρησης και τα εξωτερικά χαρακτηριστικά.

Η εξέταση της σχέσης μεταξύ κατάρτισης και απόδοσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έδειξε επίσης, ότι υπάρχει σημαντική και θετική σχέση μεταξύ τους ($r=0,81$). Άρα, το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι η συμμετοχή του διευθυντή και των εργαζομένων των μικρομεσαίων

επιχειρήσεων σε προγράμματα κατάρτισης εργαζομένων έχει θετικό αντίκτυπο στην απόδοση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Η κυβέρνηση και οι αρμόδιες αρχές, στις οποίες έχει ανατεθεί η ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων πρέπει να καταβάλλουν μεγαλύτερη προσπάθεια για την προώθηση της κατάρτισης και τη μείωση του κόστους της. Έτσι, αναμένεται να αυξηθεί η ζήτηση για κατάρτιση από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες αναμένεται να γίνουν πιο αποτελεσματικές και να συνεισφέρουν περισσότερο στην οικονομία της χώρας.

Εξειδικεύοντας στη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ο Isokratous (2006), εξέτασε τους περιορισμούς και τα εμπόδια που επηρεάζουν την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται στις κατασκευές στην Ελλάδα, καθώς και τη σχέση των επιχειρήσεων αυτών με την επιχειρηματικότητα, τη χρηματοδότηση και την καινοτομία. Η έρευνα στις επιχειρήσεις αυτές πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίων που περιλάμβαναν κλειστές ερωτήσεις. Το δείγμα ήταν περιορισμένο και αποτελούνταν από μικρομεσαίες επιχειρήσεις που έδρευαν στην Θεσσαλονίκη. Η επεξεργασία των δεδομένων έγινε με τη χρήση του προγράμματος Excel, για την ανάλυση των συχνοτήτων των απαντήσεων. Η διαδικασία ανάπτυξης των κατασκευαστικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ελλάδα σχετίζεται με την επιχειρηματικότητα, τις πηγές χρηματοδότησης τους και το επίπεδο καινοτομίας τους. Οι ιδιοκτήτες και οι διαχειριστές των κατασκευαστικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων πρέπει να σχεδιάσουν και να εξασφαλίσουν πρώτα τις πηγές που πρόκειται να χρηματοδοτήσουν τη διαδικασία ανάπτυξης τους και στη συνέχεια να προσπαθήσουν να αναπτύξουν την επιχείρησή τους.

Τον ρόλο των χαρακτηριστικών του διευθυντή και της προσωπικότητας του στην διαχείριση του κεφαλαίου των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Κίνα διερεύνησαν οι Zheng et al. (2020). Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίου που περιλάμβανε κλειστές ερωτήσεις. Συνολικά επιλέχθηκαν 300 επιχειρήσεις για τη συλλογή των δεδομένων και πραγματοποιήθηκε δειγματοληψία πολλαπλών σταδίων. Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε ταχυδρομικώς και επεστράφησαν πλήρως συμπληρωμένα 253 ερωτηματολόγια. Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε 2 μέρη. Στο πρώτο καταγράφονταν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων (φύλο, ηλικία, κατάσταση της εταιρείας, ποσοστό κεφαλαίου κίνησης προς πώληση), ενώ στο δεύτερο οι μεταβλητές μελέτης (χαρακτηριστικά διευθυντικής προσωπικότητας, μεροληψία υπερβολικής εμπιστοσύνης και διαχείριση λειτουργικού κεφαλαίου). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η εξωστρέφεια, η εμπειρία και τα χαρακτηριστικά της ευχαρίστησης καθορίζουν την αύξηση της

αυτοπεποίθησης μεταξύ των διευθυντών, ενώ η ευσυνειδησία δεν σχετίζεται με την αύξηση της αυτοπεποίθησης.

Η Esha (2021) μελέτησε πως επηρεάστηκαν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις από την κρίση του Covid-19 και συγκεκριμένα επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται με το λιανικό εμπόριο, τα ξενοδοχεία, την εστίαση, τα κέντρα ψυχαγωγίας κ.α. Η εξάπλωση του Covid-19 οδήγησε τις κυβερνήσεις να λάβουν δραστικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένου και του απαγορευτικού. Ορισμένες μικρομεσαίες επιχειρήσεις ανταποκρίθηκαν σ' αυτή την κρίση με την υιοθέτηση μέτρων αντιμετώπισης των προβλημάτων και τη δημιουργία νέων ευκαιριών όπως η δημιουργικότητα, η καινοτομία και η ανθεκτικότητα. Οι επιχειρηματίες πρέπει να είναι ανθεκτικοί, δηλαδή να προσαρμόζονται στις αλλαγές που προκύπτουν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις με τη βοήθεια και κυβερνητικών παρεμβάσεων, να εκμεταλλευτούν τη νέα κατάσταση δημιουργώντας νέες εφαρμογές. Στην έρευνα αυτή γίνεται λόγος για την ανθεκτικότητα των επιχειρήσεων, η οποία είναι σημαντική έννοια στη διαχείριση επιχειρηματικών κρίσεων, καθώς βοηθά στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι επιχειρήσεις προσαρμόζονται ή αντιστέκονται στην αλλαγή.

Η δημόσια πολιτική διαδραματίζει επίσης κρίσιμο ρόλο στην ενθάρρυνση των μικρών επιχειρήσεων και στις προσπάθειες των ιδιοκτητών τους. Το σύστημα υποστήριξης των επιχειρήσεων μέσω της κυβερνητικής πολιτικής είναι απαραίτητο για τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ώστε να επιβιώσουν από την κρίση και να προετοιμάζονται για την ενίσχυση τους μόλις υποχωρήσει η κρίση.

Η Esha (2021) καταλήγει ότι η κρίση του Covid-19 έχει προκαλέσει αλλαγές συμπεριφοράς, οι οποίες επηρεάζουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις προσπαθούν να αντιμετωπίσουν την κρίση μέσα από τη δημιουργικότητα και την καινοτομία τους. Η ικανότητά τους να ανταποκρίνονται σε αυτές τις αλλαγές εξαρτάται από την ανθεκτικότητα του επιχειρηματία. Η έρευνα αυτή σχετικά με τον Covid-19 και την επιχειρηματικότητα ήταν διερευνητική όσον αφορά τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της κρίσης δεδομένου ότι κάποια μέτρα κυβερνητικής πολιτικής όταν πραγματοποιήθηκε, παρότι ξεκίνησαν να υλοποιούνται τα αποτελέσματα τους δεν ήταν γνωστά.

Από την άλλη πλευρά η Sharma (2020) πραγματεύεται τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που προσφέρει ο Covid-19 στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Παρατήρησε ότι ο αντίκτυπος της πανδημίας έγινε αντιληπτός σε όλους τους τομείς και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις παρουσίασαν από την αρχή κάποιες δυσλειτουργίες, όπως αναστολή λειτουργίας ή απουσία των εργαζομένων λόγω νόσησης.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται από περιορισμένους οικονομικούς και μη οικονομικούς πόρους. Αυτό τις κάνει πιο επιρρεπείς στις αρνητικές επιπτώσεις των περιβαλλοντικών παραγόντων, ωστόσο οι επιχειρήσεις συχνά πρέπει να προσαρμοστούν στις αλλαγές του περιβάλλοντός τους. Οι περιβαλλοντικοί παράγοντες γίνονται πολύ δυσμενείς με αποτέλεσμα οι ευάλωτοι τομείς να δυσκολεύονται να παραμείνουν εύρωστοι.

Ο Covid-19 έχει δημιουργήσει παρόμοια κατάσταση για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις αλλά τους έδωσε και την ευκαιρία να επαναπροσδιορίσουν και να επανασχεδιάσουν τις στρατηγικές τους για επιβίωση. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα πρέπει να ακολουθήσουν τους κανόνες αυτούς. Οι κανόνες αυτοί μπορεί να αναφέρονται στην καινοτομία ή στον επανασχεδιασμό οικονομικών ή μη μοντέλων. Έτσι, πρέπει να εισάγουν καινοτομίες που περιμένουν να εξερευνηθούν για να περιορίσουν τον κορωναϊό, αλλά και να τις βοηθήσουν να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν.

Η παρέμβαση του κράτους στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων από τον covid-19 κρίνεται σημαντική. Οι Razumovskaia et al. (2020) ανέπτυξαν ένα οικονομετρικό μοντέλο για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των τρεχουσών κυβερνητικών πολιτικών αναφορικά με την υποστήριξη των επιχειρήσεων στη Ρωσία κατά την πανδημία Covid-19. Σχηματίστηκε ένα σύστημα ποσοτικών δεικτών που χαρακτήριζαν την οικονομική ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη Ρωσία. Δείκτες που χαρακτηρίζουν την εφαρμογή κυβερνητικών μέτρων με στόχο την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, δείκτες οικονομικής δραστηριότητας που επηρεάζουν την κατάσταση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένου του δείκτη έντασης εξάπλωσης του Covid-19.

Χρησιμοποιώντας αυτό το σύστημα δεικτών επιχειρήθηκε, η άμεση και η έμμεση μέτρηση της επιρροής των κυβερνητικών μέτρων στη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η στατιστική σημασία της επιρροής αυτών των δεικτών για την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποδείχθηκε χρησιμοποιώντας το τεστ αιτιότητας κατά Granger και τους συντελεστές συσχέτισης. Η έρευνα έδειξε ότι υπήρχε κρατική στήριξη και κυβερνητικά μέτρα για τη λειτουργία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε συνθήκες αβεβαιότητας. Τα μέτρα, τα οποία λήφθηκαν ήταν η μείωση ασφάλιστρων, η αναβολή φορολογικών πληρωμών και η μείωση του τραπεζικού επιτοκίου. Για την αποκατάσταση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων κρίθηκε αναγκαία η χρηματοδότηση από το κράτος. Μια αντικειμενική αξιολόγηση των μέτρων που αποσκοπούσαν στη στήριξη των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ενόψει του κλονισμού της προσφοράς και της ζήτησης δημιουργεί τη βάση για τη διασφάλιση μιας ισορροπημένης λειτουργίας των επιχειρήσεων.

Αυτό είναι κρίσιμο για την ανάκαμψη μετά την κρίση. Ωστόσο, η κρατική χρηματοδότηση είναι πιο αποτελεσματική και ικανή να αποκαταστήσει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, αλλά ο όγκος της κρατικής χρηματοδότησης θα πρέπει να αυξηθεί προκειμένου να βοηθηθούν οι επιχειρήσεις.

Η έρευνα της Amuda (2020), είχε ως σκοπό να δημιουργήσει μια ολοκληρωμένη βάση για τον αντίκτυπο του Covid-19 στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις προκειμένου να τεθούν μελλοντικοί στόχοι για την οικονομία μετά τον Covid-19 που θα βοηθήσουν στην ανάκαμψη της οικονομίας. Για τη μελέτη συλλέχθηκαν δευτερογενή δεδομένα μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης. Ο Covid-19 επέφερε αρνητικές επιπτώσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και έχει προκαλέσει ζημιά σε όλους τους τομείς των ανθρώπινων προσπάθειών παγκοσμίως αλλά και στη Νιγηρία. Όπως και σε άλλες χώρες έτσι και στη Νιγηρία, επιβλήθηκε απαγορευτικό (lockdown) στις μεγάλες πόλεις της. Αρνητικές επιπτώσεις είχε στον τομέα της υγείας, αλλά δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι υπήρχαν πολλές άλλες διαταραχές που προκλήθηκαν από τον Covid-19 ειδικά για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες, δημόσιες και ιδιωτικές.

Η μελέτη καταλήγει στο γεγονός ότι πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα (π.χ. παροχή οικονομικής ενίσχυσης) για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Επίσης, θα πρέπει να υποστηριχθούν νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες. Γι' αυτό κρίνεται ζωτικής σημασίας η συνεργασία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της Νιγηρίας με την κυβέρνηση, ώστε οι επιχειρήσεις να ανακάμψουν μετά από τις αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας.

Τον αντίκτυπο του Covid-19 στα επιχειρηματικά πρότυπα και τις επιδόσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Κίνα εξέτασαν οι Sun et al. (2022). Για τον σκοπό αυτό ελέγχθηκε αν ήταν σημαντικός ο αντίκτυπος του Covid-19 σε καινοτόμες επιχειρησιακές διαδικασίες και στις συγχωνεύσεις και τις εξαγορές των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Επίσης, μελετήθηκε αν επέδρασε ο Covid-19 στην κερδοφορία των επιχειρήσεων, στην εξ' αποστάσεως εργασία στην ικανοποίηση και στην ασφάλεια των ενδιαφερόμενων.

Τα δεδομένα ήταν ποσοτικά και συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίου, για την αξιολόγηση του τρέχοντος αντίκτυπου του Covid-19 στα επιχειρηματικά πρότυπα και την επιχειρηματική απόδοση. Το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από 330 υπαλλήλους και διευθυντές μικρομεσαίων επιχειρήσεων και οι περισσότερες ερωτήσεις είχαν τη μορφή κλίμακας από συμφωνώ απόλυτα μέχρι διαφωνώ απόλυτα.

Τα αποτελέσματα της μελέτης επιβεβαίωσαν τη σημαντική επίδραση του Covid-19 στις καινοτόμες επιχειρησιακές διαδικασίες, την κερδοφορία, την εξ' αποστάσεως εργασία και την ικανοποίηση και την ασφάλεια των εργαζομένων. Ουσιαστικά, δεν επηρέασε ο Covid-19 τις συγ-

χωνεύσεις και τις εξαγορές των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Για την καλύτερη αντιμετώπιση των επιπτώσεων αβέβαιων καταστάσεων όπως ο Covid-19 προτείνεται η ανάπτυξη πολιτικής κρίσεων και σχεδίου αντιμετώπισής τους. Η διοίκηση, επίσης, θα πρέπει να εφαρμόσει πολιτικές σ' όλα τα τμήματα και τα επίπεδα που θα διασφαλίσουν την αποτελεσματική αντιμετώπιση των απειλών. Οι εταιρείες θα πρέπει να εισάγουν πολιτικές στις οποίες θα περιλαμβάνονται μεταβλητές και σταθερές δαπάνες που αφορούν πιθανές κρίσεις.

Οι Pedagua et al. (2021) παρουσίασαν ένα μοντέλο σύμφωνα με το οποίο προσπάθησαν να διακρίνουν την άμεση και έμμεση επίδραση στις μικρές αλλά και στις μεγάλες επιχειρήσεις των απαγορευτικών που συνόδευαν τα μέτρα για τον Covid-19. Προσδιορίστηκε ο ρόλος των διαφορετικών κατηγοριών μεγέθους των επιχειρήσεων στο συνολικό ΑΕΠ της Ισπανίας και τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι σημαντικές για την οικονομία. Ειδικότερα, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις βοήθησαν στη μείωση της ανεργίας που προκλήθηκε από την πανδημία Covid-19. Οι επιπτώσεις των απαγορευτικών διαφέρουν ανάλογα με το μέγεθος και το είδος της επιχείρησης. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έπρεπε να υποστηριχθούν οικονομικά. Οι επιπτώσεις των απαγορευτικών (lockdowns) και η μετάδοσή τους στην υπόλοιπη οικονομία διαφέρουν ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης και ανά κλάδο. Χρησιμοποιώντας το ισπανικό πλαίσιο για μικρομεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις, διακρίθηκαν οι άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις που προκλήθηκαν από την πανδημία Covid-19. Για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων αυτών οι Pedagua et al. (2021) πρότειναν: 1) Έρευνα: τονίστηκαν στα αποτελέσματα ότι οι μικρομεσαίες και οι μεγάλες επιχειρήσεις είναι και οι δύο σημαντικές για την υποστήριξη της οικονομικής δραστηριότητας, αλλά, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι σχετικές επιπτώσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη ο συγκεκριμένος τομέας που δέχεται τη διαταραχή. 2) Πολιτική: Στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις εστιάζουν οι πολιτικές υποστήριξης των επιχειρήσεων. Σύμφωνα με τα παραπάνω θα μπορούσαν να υποστηριχθούν πιστωτικές πολιτικές για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις με ισχυρές επιπτώσεις στη συνολική οικονομία λόγω των μεγάλων παραγωγικών και χρηματοοικονομικών δεσμών που έχουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις με την οικονομία.

Οι Aduhene et al. (2021) προσπάθησαν να αξιολογήσουν τον κοινωνικοοικονομικό αντίκτυπο του Covid-19 στην οικονομία της Γκάνας και τις πολιτικές που ακολούθησε η κυβέρνηση κατά την πανδημία για την αναζωογόνηση της οικονομίας. Τα δεδομένα για την ανάλυση του αντίκτυπου της πανδημίας στην οικονομία της Γκάνας προέρχονταν από δευτερογενείς πηγές όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, το Υπουργείο Υγείας της Γκάνας κ.α. Επίσης, χρησιμοποιήθηκαν και έρευνες αναφορικά με τις επιπτώσεις του

Covid-19 από εταιρείες, όπως οι KPMG, Association of Ghana Industries, Institute of Statistical Social & Deloitte.

Η μελέτη έδειξε ότι η πανδημία του Covid-19 είχε αρνητικές επιπτώσεις στην κοινωνικοοικονομική κατάσταση των πολιτών της Γκάνας. Υπολογίζεται ότι 42.000 άνθρωποι έχασαν την δουλειά τους και το απαγορευτικό επέφερε αποκλεισμό των τουριστών, καθώς απαγορευόταν οι μετακινήσεις, με αποτέλεσμα να χαθούν 173.000.000\$. Για να ανακάμψει πλήρως η οικονομία από τον αρνητικό αντίκτυπο, συνιστάται η οικονομική στήριξη προς τις επιχειρήσεις για να διασφαλιστεί η συνεχής λειτουργία τους στη χώρα. Η μελέτη έδειξε ότι η Γκάνα μπορεί να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις της πανδημίας υποστηρίζοντας τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Είναι, λοιπόν, φανερό ότι η ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες, οι οποίοι έχουν διαφοροποιηθεί μετά την επιβολή απαγορευτικών λόγω του Covid-19, ενισχύοντας ακόμη περισσότερο το ρόλο του κράτους. Ωστόσο, η σημασία της ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι μεγαλύτερη στις αγροτικές περιοχές, καθώς αποτελούν τους κύριους φορείς καινοτομίας σε αυτές. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στις αγροτικές περιοχές δημιουργούν τις προϋποθέσεις ανάπτυξης των περιοχών αυτών, συνεπώς είναι σημαντική η ενίσχυση και η ενθάρρυνση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις αγροτικές περιοχές (North & Smallbone, 2000). Η επέκταση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και η πρόσβασή τους σε πηγές χρηματοδότησης προωθούν την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών (Manzoor et al., 2021). Συνεπώς η ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις αγροτικές περιοχές μετά τον Covid-19 έχει ιδιαίτερη σημασία για τις περιοχές αυτές, διότι μπορούν να έχουν σημαντικό, θετικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη τους, γεγονός που με τη σειρά του οδηγεί τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στις αγροτικές περιοχές να διαμορφώνουν το μέλλον τους, να δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, να αναζητούν οφέλη για την κοινότητα και να ενθαρρύνουν την καινοτομία.

ΚΕΦ. 3: Ο Δήμος Ευρώτα

3.1. Γεωγραφική θέση

Ο Δήμος Ευρώτα ανήκει στην περιφέρεια Πελοποννήσου, στο νομό Λακωνίας και τοποθετείται στο νοτιότερο άκρο του νομού. Στην περιφέρεια Πελοποννήσου υπάρχουν άλλοι τέσσερις νομοί, Αργολίδας, Αρκαδίας, Κορινθίας και Μεσσηνίας. Ο νομός Λακωνίας έχει πρωτεύουσα τη

Σπάρτη, που ήταν μια από τις ισχυρές πόλεις-κράτη της Ελλάδας μαζί με την Αθήνα κατά την Κλασική περίοδο και διαιρείται σε πέντε επαρχίες, Γυθείου, Επιδαύρου Λιμηρά, Οιτύλου και Λακεδαίμονος, όπου στην τελευταία εντάσσεται και ο Δήμος Ευρώτα. Ο νομός Λακωνίας μετά την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης» χωρίστηκε σε πέντε δήμους, Μονεμβασίας, Σπάρτης, Ευρώτα, Ανατολικής Μάνης και Ελαφονήσου. Στον νομό υπάρχουν επίσης, μικρά νησιά, τα οποία βρίσκονται κατά μήκος των παραλιών. Αυτά είναι τα Τρίνησα, η Καραβόπετρα, τα Πετρονήσια, το Κρανάη και το μεγαλύτερο η Ελαφόνησος. Η Λακωνία είναι πλούσια σε φυσική ομορφιά με αρκετές παραλίες, ποτάμια και λίμνες.

Ο Δήμος Ευρώτα προέκυψε από την ένωση των Δήμων Γερωνθρών, Νιάτων, Κροκεών, Έλους και Σκάλας με την τελευταία να είναι η έδρα του Δήμου (Κακαλέτρη, 2017). Ο Δήμος Ευρώτα, δυτικά συνορεύει με τους Δήμους Ανατολικής Μάνης και Σπάρτης, βόρεια με τον Δήμο Λεωνιδίου του Νομού Αρκαδίας, ανατολικά με το Δήμο Μονεμβασίας και νότια πλαισιώνει τον Λακωνικό κόλπο.

Περιβάλλεται από την οροσειρά του Πάρνωνα με υψόμετρο 1.961 μ. και την οροσειρά του Ταϋγέτου με μεγαλύτερο υψόμετρο 2.407 μ. Ο Ευρώτας είναι ο μόνος ποταμός που βρέχει τον δήμο και διαπερνά πολλά χωριά του, χαρίζοντάς τους ένα μοναδικό τοπίο. Η έκταση του Δήμου είναι 865,7 km², με το 44% να είναι οι καλλιεργούμενες εκτάσεις και οι αγροαναπαύσεις, το 49% να είναι τα δάση, το 4% να είναι οι βοσκότοποι, το 1% καταλαμβάνεται από την αστική οικοδόμηση και το 2% είναι απροσδιόριστες εκτάσεις. Το κλίμα στον νομό Λακωνίας είναι μεσογειακό, με ήπιους χειμώνες και θερμά ξηρά καλοκαίρια (Σχέδιο Δράσης Δήμου Ευρώτα, 2014).

Εικόνα 3.1.1.: Ο Νομός Λακωνίας στον χάρτη της Ελλάδας

Πηγή: Νομός Λακωνίας. (2022, 21 Δεκεμβρίου). Στη Wikipedia.

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%9B%CE%B1%CE%BA%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82

Εικόνα 3.1.2: Όρια του Δήμου Ευρώτα

Πηγή:

Δήμος Ευρώτα. (2022, 8 Μαρτίου). Στη Wikipedia.

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%AE%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CE%95%CF%85%CF%81%CF%8E%CF%84%CE%B1

3.2. Δημογραφικές τάσεις

Σύμφωνα με την απογραφή του 2021, ο νομός Λακωνίας έχει 84.337 κατοίκους εκ των οποίων οι 16.058 είναι εγγεγραμμένοι δημότες του Δήμου Ευρώτα. Ο Δήμος Ευρώτα έχει τους λιγότερους κατοίκους σε σύγκριση με τους άλλους δήμους του Νομού Λακωνίας (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2023).

Πίνακας 3.2.1: Εξέλιξη πληθυσμού

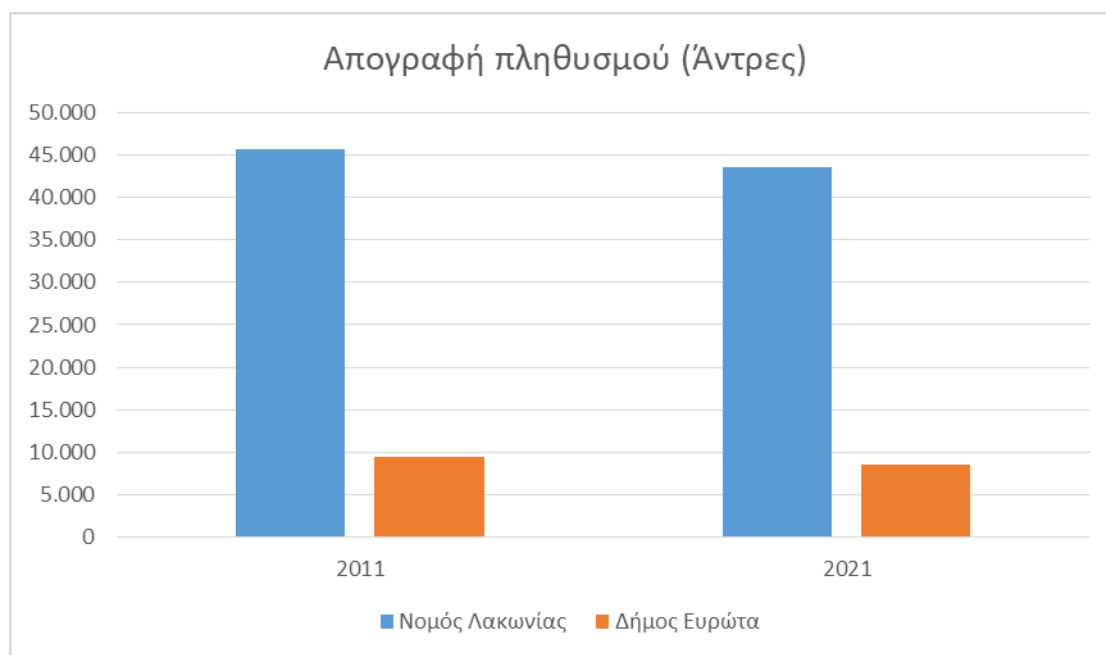
	Νομός Λακωνίας	Δήμος Ευρώτα
2001	92.811	5.801
2011	89.138	17.891
2021	84.337	16.058

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2023). Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού και κατοικιών ΕΛΣΤΑΤ 2021.

https://elstat-outsourcers.statistics.gr/Census2022_GR.pdf

Ο παραπάνω πίνακας δείχνει τον πληθυσμό των τελευταίων τριών απογραφών, για ολόκληρο τον νομό και τον Δήμο Ευρώτα. Όσον αφορά τον πληθυσμό του Δήμου Ευρώτα παρατηρείται μια αύξηση στην δεύτερη δεκαετία λόγω της ενοποίησης των δήμων σ' έναν ενιαίο, δήμο βάσης του προγράμματος «Καλλικράτης». Ωστόσο, την τελευταία δεκαετία έχει παρατηρηθεί μια μείωση του πληθυσμού. Αντίστοιχη μείωση παρατηρήθηκε και σ' ολόκληρο τον νομό Λακωνίας την ίδια δεκαετία (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2023).

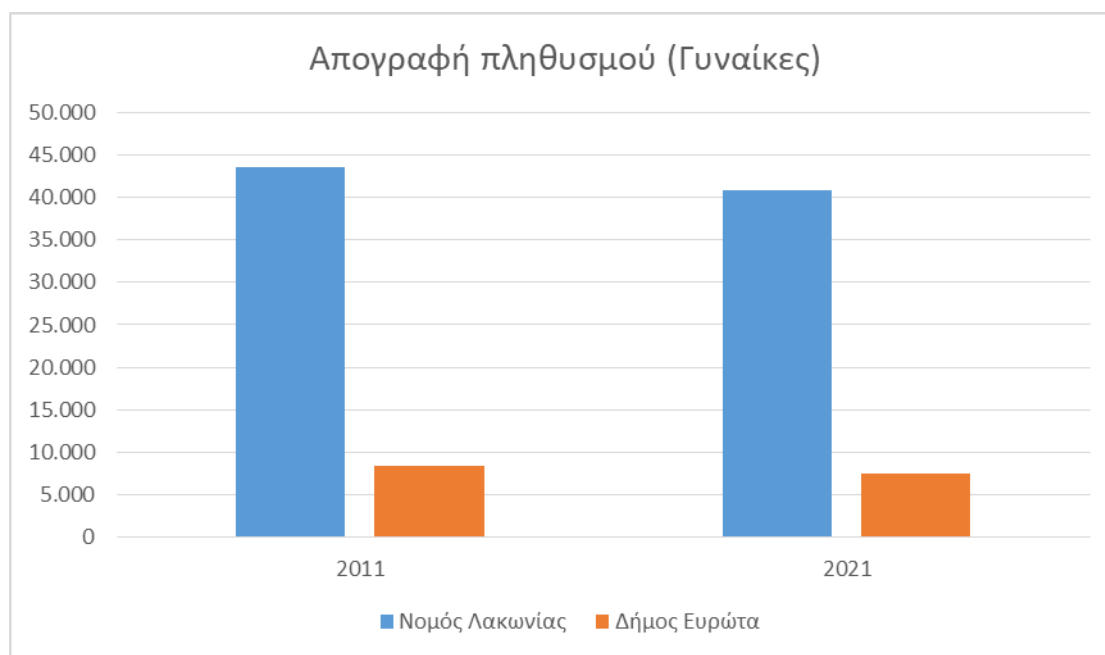
Διάγραμμα 3.2.1: Απογραφή πληθυσμού (Άντρες)

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2023). Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού και κατοικιών
ΕΛΣΤΑΤ 2021.

https://elstat-outsourcers.statistics.gr/Census2022_GR.pdf

Διάγραμμα 3.2.1: Απογραφή πληθυσμού (Γυναίκες)

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2023). Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού και κατοικιών ΕΛΣΤΑΤ 2021.

https://elstat-outsourcers.statistics.gr/Census2022_GR.pdf

Σύμφωνα με τα παραπάνω διαγράμματα, το 2011 ο πληθυσμός των αντρών στον νομό Λακωνίας ήταν 45.635 και ο πληθυσμός των γυναικών 43.503. Το ίδιο έτος στον Δήμο Ευρώτα ήταν 9.516 και 8.375 αντίστοιχα. Το 2021 στον νομό Λακωνίας, ο αντρικός πληθυσμός ήταν 43.750 και ο γυναικείος ήταν 40.767. Το ίδιο έτος στον Δήμο Ευρώτα οι 8.511 ήταν άντρες και οι 7.547 ήταν γυναίκες. Και στις δύο απογραφές παρατηρείται μείωση του πληθυσμού τόσο του αντρικού όσο και του γυναικείου. Αντίστοιχη μείωση όμως, συνέβη και σ' ολόκληρο τον νομό, κατά την ίδια δεκαετία (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2023).

Οι κάτοικοι του Δήμου Ευρώτα που ανήκαν στην ηλικιακή ομάδα από 0 έως 14 ετών αποτελούσαν το 13,94% του πληθυσμού του δήμου, από 15 έως 64 ετών ήταν το 65,14% και το υπόλοιπο 20,92% αποτελούνταν από άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2011).

Πίνακας 3.2.2: Μορφωτικό επίπεδο πληθυσμού Δήμου Ευρώτα

Επίπεδο εκπαίδευσης	Συνολικός αριθμός
Απόφοιτος Δημοτικού	7.489
Απόφοιτος Γυμνασίου	3.100
Απόφοιτος Λυκείου	362
Απόφοιτος Μεταλυκειακής εκπαίδευσης (ΙΕΚ)	265
Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ	873
Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος	14
Κάτοχος Διδακτορικού	12

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2011). Πίνακας Α06. Απογραφή Πληθυσμού 2011. Μόνιμος Πληθυσμός, κατά ομάδες υπηκοοτήτων, φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/->

Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού (87,4%) -10.954 άτομα- ήταν απόφοιτοι υποχρεωτικής εκπαίδευσης, δηλαδή απόφοιτοι δημοτικού ή γυμνασίου. Ακολουθούν οι πτυχιούχοι ΑΕΙ/ΤΕΙ (7,2%) και οι απόφοιτοι λυκείου (3%). Γίνεται φανερό από τον παραπάνω πίνακα ότι οι κάτοικοι του δήμου Ευρώτα έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.

3.3. Οικονομικά χαρακτηριστικά της περιοχής

Η οικονομία του νομού Λακωνίας, καθώς και του Δήμου Ευρώτα είναι κυρίως αγροτική με κυριότερα γεωργικά προϊόντα, το ελαιόλαδο, το κρασί και τα εσπεροειδή. Το εργατικό δυναμικό του Δήμου ασχολείται με τη γεωργία, καθώς το ήπιο μεσογειακό κλίμα της περιοχής, τα καρποφόρα εδάφη και η ύπαρξη υδάτινων πόρων ήταν αυτά που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξή της. Οι περιοχές του νομού Λακωνίας παρουσιάζουν διαφορές μεταξύ τους, όσον αφορά το είδος των καλλιεργειών, το επίπεδο του εισοδήματος και το ύψος της απόδοσης. Ο νομός διακρίνεται σε τρεις περιοχές, η περιοχή των εκβολών του Ευρώτα και της κοιλάδας του, η ορεινή περιοχή του Ταυγέτου και η ορεινή περιοχή του Πάρνωννα (Μπρανίτσα, 2015).

Οι καλλιέργειες που αναπτύσσονται είναι κυρίως δενδρώδεις και συγκεκριμένα ελαιόδεντρα, το ελαιόλαδο και οι βρώσιμες ελιές αποτελούν τα κυριότερα προϊόντα που παράγονται στον

Δήμο. Εξίσου σημαντική είναι και η παραγωγή εσπεριδοειδών κυρίως πορτοκαλιών και μανταρινιών. Ωστόσο, στα όρια του Δήμου υπάρχουν και εκτάσεις κηπευτικών, σιτηρών, αμπελιών, βαμβακιού και ρυζιού (Σχέδιο Δράσης Δήμου Ευρώτα, 2014).

Η κτηνοτροφία είναι ένας κλάδος που αποτελεί τη δεύτερη σημαντική δραστηριότητα του πρωτογενούς τομέα. Υπάρχουν ιδιωτικοί και δημοτικοί βοσκότοποι. Το ζωικό κεφάλαιο του Δήμου Ευρώτα αποτελείται από αιγοπρόβατα, βοοειδή, τη μελισσοκομία, την οργανωμένη εκτροφή ορνιθιών και την εκτροφή χοίρων. Ωστόσο, στον πρωτογενή τομέα παραγωγής παρατηρείται έλλειψη εργατικού δυναμικού με τους νέους να στρέφονται σε επαγγέλματα του τριτογενή τομέα (Κακαλέτρη, 2017).

Ο δευτερογενής τομέας στον δήμο Ευρώτα είναι περιορισμένος, καθώς στην περιοχή δεν υπάρχουν μεγάλες βιομηχανίες παρά μόνο μικρομεσαίες επιχειρήσεις με συγκεκριμένο χαρακτήρα. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις του δευτερογενούς τομέα που υπάρχουν στον δήμο δραστηριοποιούνται στις κατασκευές και στην μεταποίηση, κυρίως, με επεξεργασία τροφίμων, ξύλου και γαλακτοκομικών προϊόντων. Σ' όλα σχεδόν τα χωριά του δήμου υπάρχουν ελαιουργεία, που ασχολούνται με τη μεταποίηση της πρωτογενούς παραγωγής. Στην Σκάλα, στην Μυρτιά και στην Γλυκόβρυση (χωριά του δήμου Ευρώτα) υπάρχουν συσκευαστήρια εσπεριδοειδών, που ασχολούνται με την μεταποίηση των πορτοκαλιών και των μανταρινιών, τα οποία διατίθενται στην Χυμοποιία Λακωνίας. Μικρομεσαίες επιχειρήσεις ασχολούνται και με την παροχή υπηρεσιών, όπως το λιανικό εμπόριο, την εστίαση, τις κατασκευές, τις επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες (Δήμος Ευρώτα, 2016).

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Επιμελητηρίου Λακωνίας, στον δήμο υπάρχουν σχεδόν 1.853 επιχειρήσεις. Αυτές απασχολούνται με πικίλες δραστηριότητες όπως η παροχή υπηρεσιών και το εμπόριο. Ένα μικρό ποσοστό, βέβαια, ασχολείται και με τον τουρισμό, καθώς υπάρχει αύξηση τα τελευταία χρόνια (Δήμος Ευρώτα, 2016).

Πίνακας 3.3.1.: Κατάσταση επιχειρήσεων, ανά κλάδο στον Νομό Λακωνίας

	Αριθμός επιχειρήσεων	Κύκλος εργασιών	Αριθμός εργαζομένων
Γεωργία	15.920	205.344€	16.036
Μεταποίηση	514	126.385€	1.601
Κατασκευές	814	59.459€	1.262
Λιανικό εμπόριο	1.831	562.188€	4.250
Εστίαση-Εστιατόριο	1.168	52.536€	4.114
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	727	22.904€	1.035

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2023). Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού και κατοικιών

ΕΛΣΤΑΤ 2021. Ελληνική Στατιστική Αρχή

https://elstat-outsourcers.statistics.gr/Census2022_GR.pdf

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, διαπιστώνεται ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον νομό ασχολούνται με τη γεωργία. Ακολουθούν οι επιχειρήσεις που αφορούν το εμπόριο και την εστίαση. Τέλος, μικρότερος είναι ο αριθμός των επιχειρήσεων που ασχολούνται με τις κατασκευές, τις επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες και τη μεταποίηση (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2020).

ΚΕΦ.4: Εμπειρική Ανάλυση

4.1 Μεθοδολογία

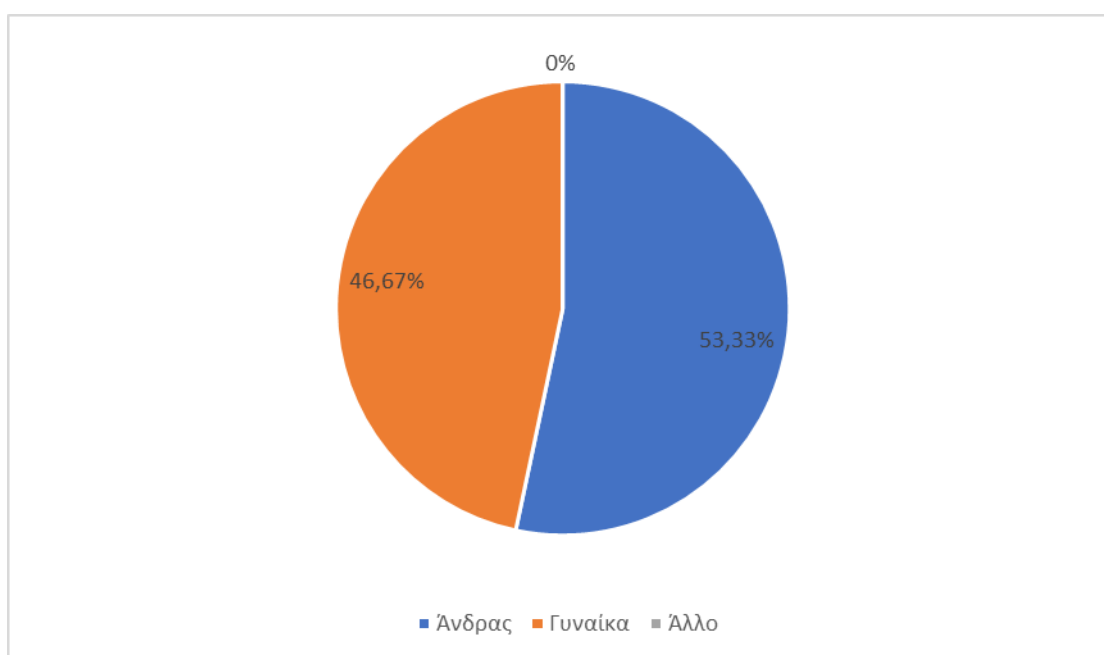
Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η διερεύνηση των προοπτικών ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μετά την περίοδο της πανδημίας Covid-19 στον Δήμο Ευρώτα. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίου, το οποίο ήταν ανώνυμο και απευθυνόταν σε ιδιοκτήτες επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στον Δήμο Ευρώτα. Τα ερωτηματολόγια συλλέχθηκαν δια ζώσης από την ερευνήτρια με επίσκεψη σε επιχειρήσεις των Δημοτικών Ενοτήτων Σκάλας, Γερακίου, Βρονταμά, Γλυκόβρυσης και Νιάτων. Ο συνολικός αριθμός των ερωτηματολογίων που διανεμήθηκαν ήταν 75 από τα οποία τα 60 επεστράφησαν πλήρως συ-

μπληρωμένα. Η συλλογή των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε από 20 Δεκεμβρίου 2022 έως 10 Μαρτίου 2023. Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από τέσσερις ενότητες: τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του επιχειρηματία, τα χαρακτηριστικά της επιχείρησης, τον τρόπο λειτουργίας της κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19 και τις προοπτικές της μετά την πανδημία Covid-19. Οι έρευνες βάσει των οποίων κατασκευάστηκε το ερωτηματολόγιο ήταν των Yaha et al. (2012), Sun et al. (2022) και Isokratous (2006). Για την επεξεργασία των ερωτηματολογίων χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πρόγραμμα STATA 12 και μέθοδοι περιγραφικής στατιστικής και συσχετίσεων χ^2 .

4.2 Αποτελέσματα

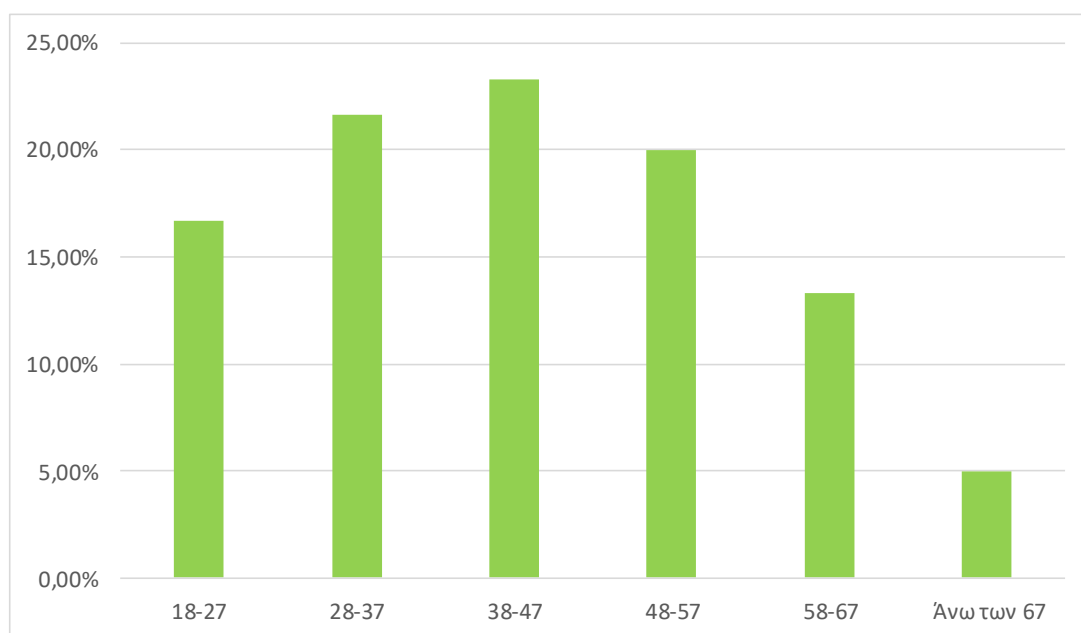
Σύμφωνα με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος, η πλειοψηφία ήταν άνδρες (53,33%).

Διάγραμμα 4.1: Το φύλο των ερωτώμενων

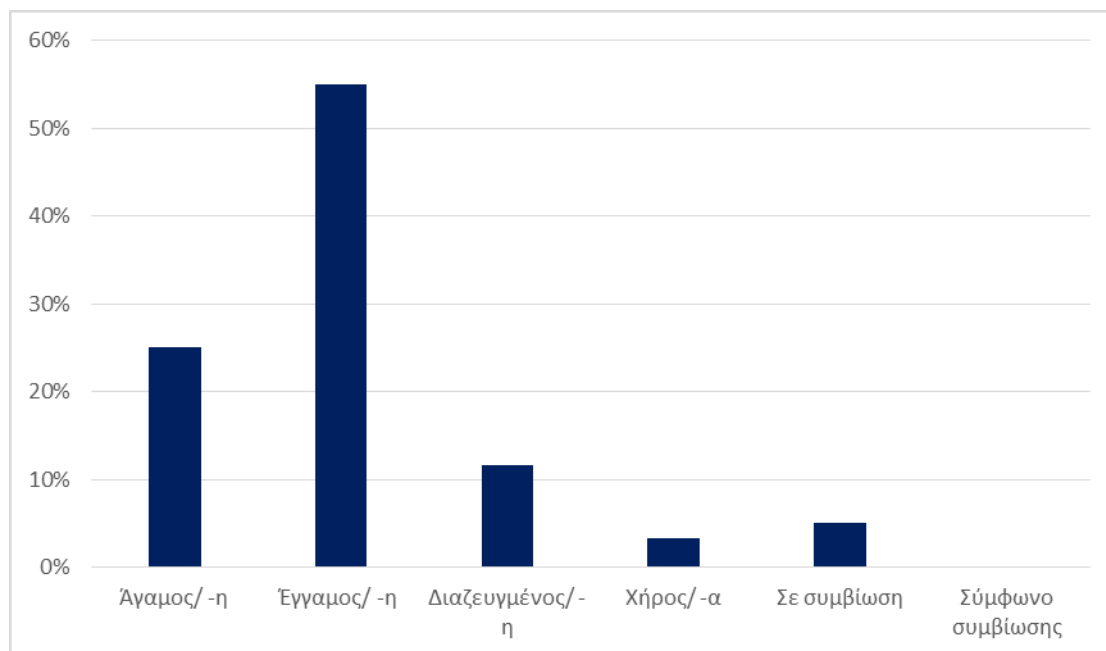
Οι περισσότεροι ερωτώμενοι ήταν ηλικίας 38-47 ετών (23,33%) και ακολουθούσαν όσοι είχαν ηλικία από 28 έως 37 ετών (21,67%) και από 48 έως 57 ετών (20%). Το μικρότερο ποσοστό (5%) ήταν ηλικίας άνω των 67 ετών.

Διάγραμμα 4.2: Η ηλικία των ερωτώμενων

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων ήταν έγγαμοι (55%) και ακολουθούσαν οι άγαμοι (25%) και οι διαζευγμένοι (11,67%). Το μικρότερο ποσοστό ήταν σε συμβίωση (5%) και χήροι (3,33%) ενώ κανείς δεν είχε σύμφωνο συμβίωσης.

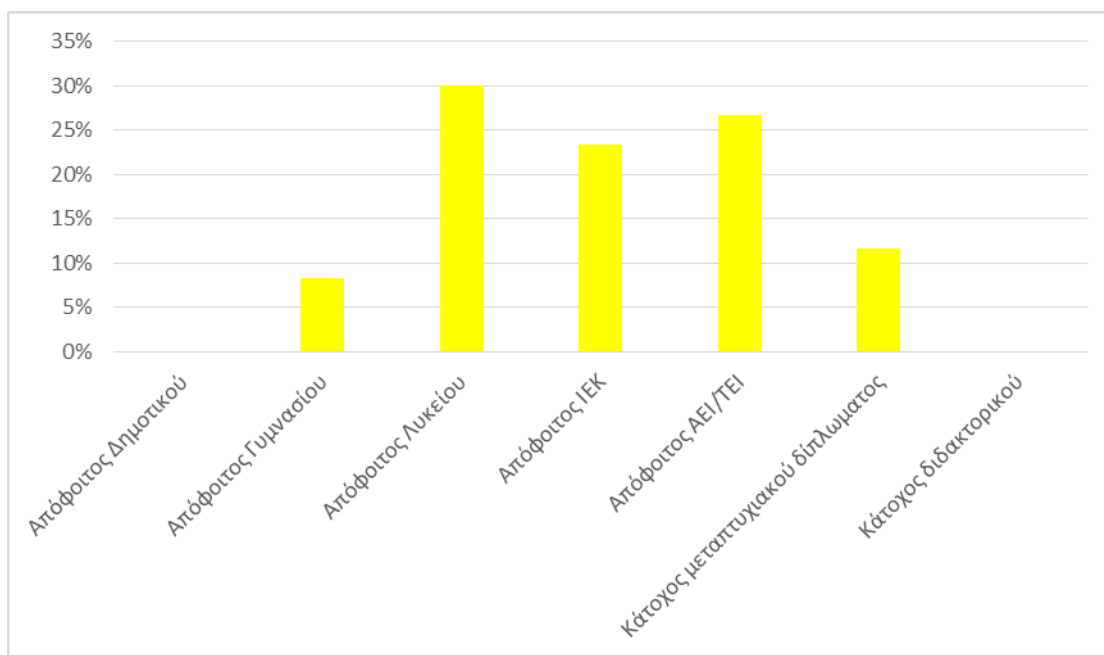
Διάγραμμα 4.3: Η οικογενειακή κατάσταση των ερωτώμενων

Το 68,33% των ερωτώμενων είχε παιδιά, με το 30% να έχει παιδιά ηλικίας άνω των 15 ετών και το 38,33% να είναι μικρότερα από 15 ετών. Το 31,67% δεν είχε παιδιά.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων ήταν απόφοιτοι Λυκείου (30%) και ακολουθούσαν οι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ και της Μεταλυκειακής εκπαίδευσης με ποσοστά 26,67% και 23,33% αντίστοιχα. Το μικρότερο ποσοστό ήταν αυτοί που κατείχαν μεταπτυχιακό, ενώ δεν υπήρχαν ερωτώμενοι που ήταν απόφοιτοι Δημοτικού και κάτοχοι διδακτορικού.

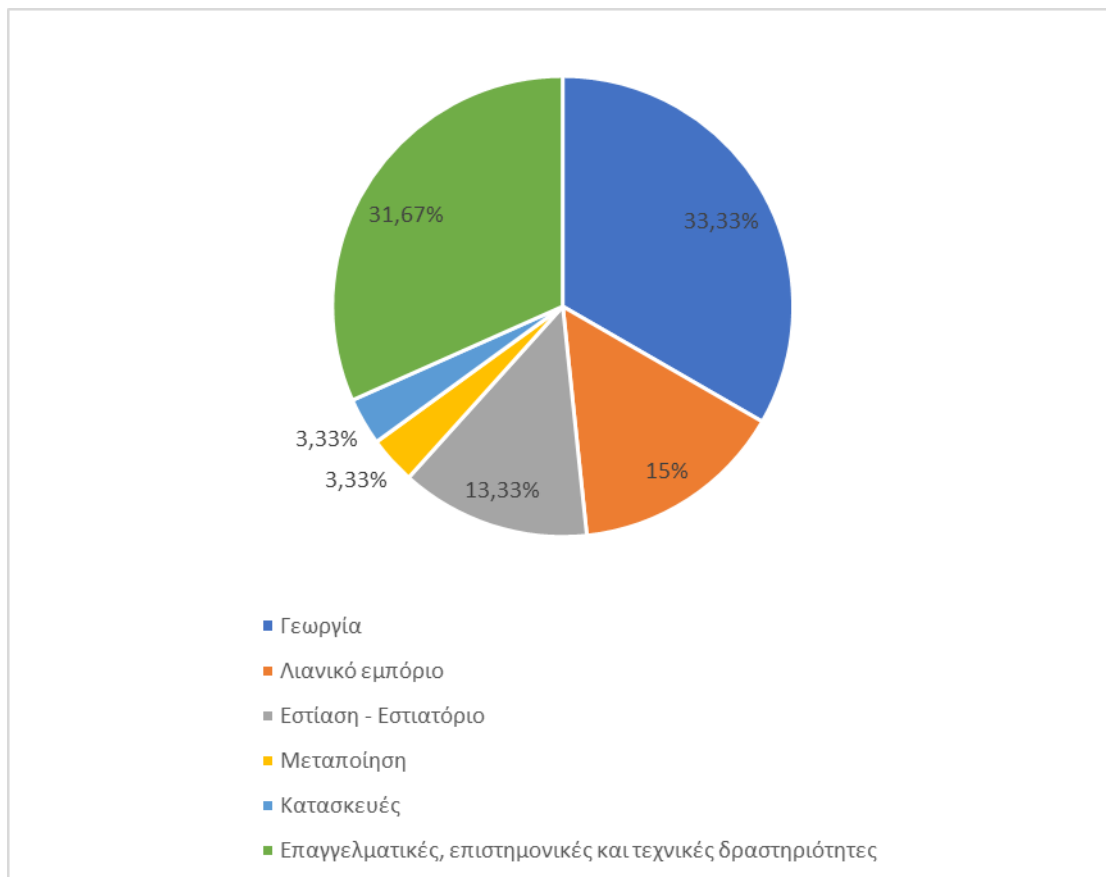
Διάγραμμα 4.4: Το μορφωτικό επίπεδο των ερωτώμενων

Το 53,34% των ερωτώμενων απάντησαν ότι το αντικείμενο που σπούδασαν ταιριάζει πάρα πολύ και πολύ με το αντικείμενο στο οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρησή τους. Από την άλλη πλευρά το 26,67% των ερωτώμενων δήλωσε ότι το αντικείμενο της επιχείρησής τους δεν ταιριάζει καθόλου με το αντικείμενο που σπούδασαν, ενώ το 8,33% απάντησε ότι ταιριάζει λίγο.

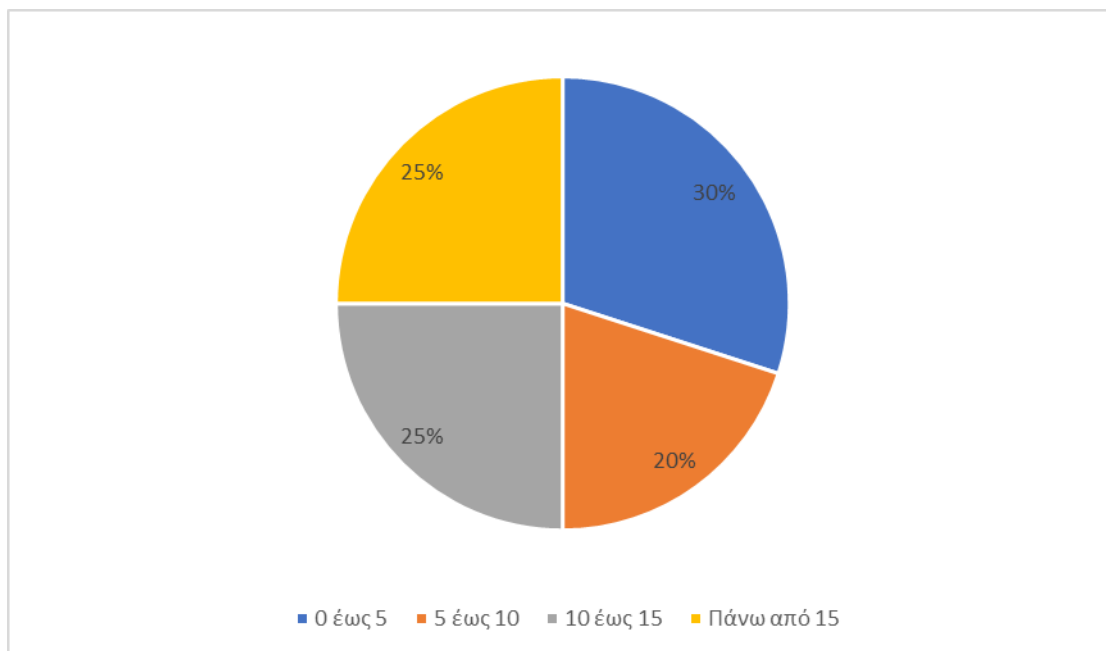
Οι ερωτώμενοι ασχολούνταν κυρίως με τη γεωργία (33,33%) και με τις επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες (31,67%). Σε μικρότερα ποσοστά ασχολούνταν με το λιανικό εμπόριο, την εστίαση, τη μεταποίηση και τις κατασκευές.

Διάγραμμα 4.5: Η κύρια δραστηριότητα των επιχειρήσεων των ερωτώμενων.

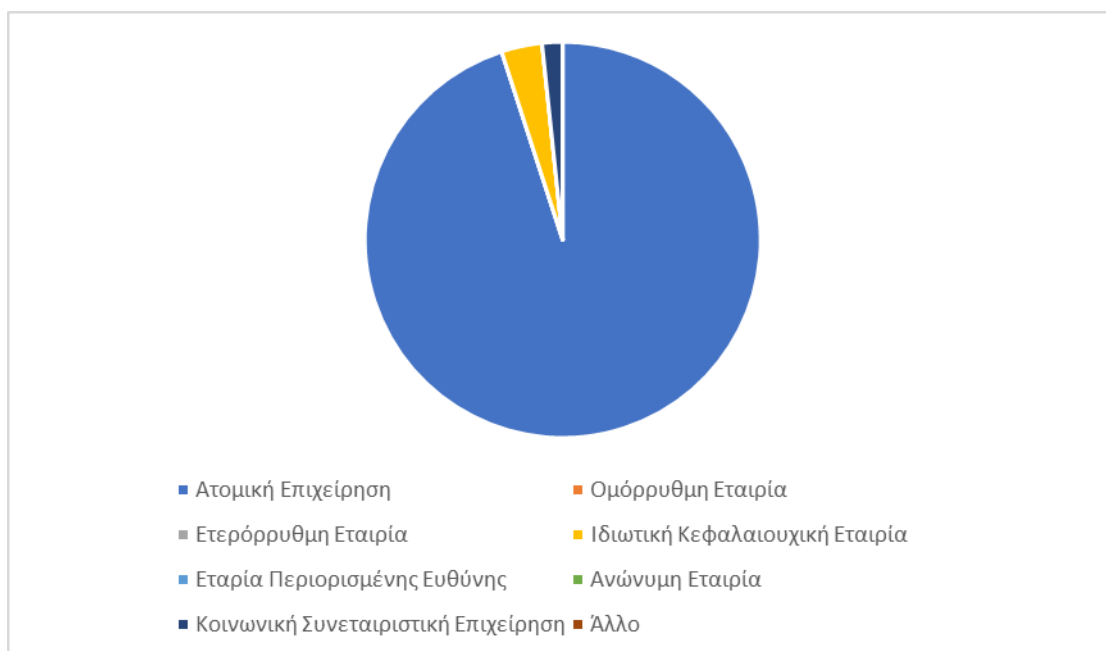
Οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους εργάζονταν από 0 έως 5 χρόνια (30%). Ακολουθούσαν όσοι εργάζονταν από 10 έως 15 χρόνια (25%) και πάνω από 15 χρόνια (25%).

Διάγραμμα 4.6: Τα συνολικά έτη εργασιακής εμπειρίας των ερωτώμενων.

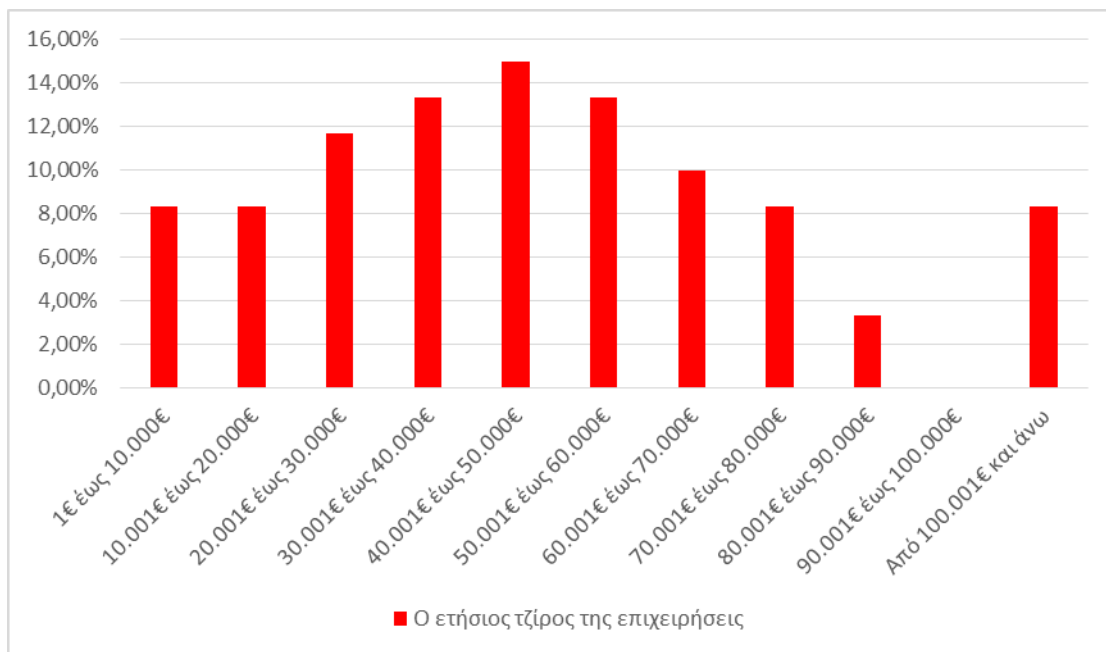
Το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων είχαν μορφή ατομικής επιχείρησης (95%). Το 3,33% των επιχειρήσεων ήταν Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρία και το 1,67% Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση.

Διάγραμμα 4.7: Η νομική μορφή των επιχειρήσεων των ερωτώμενων.

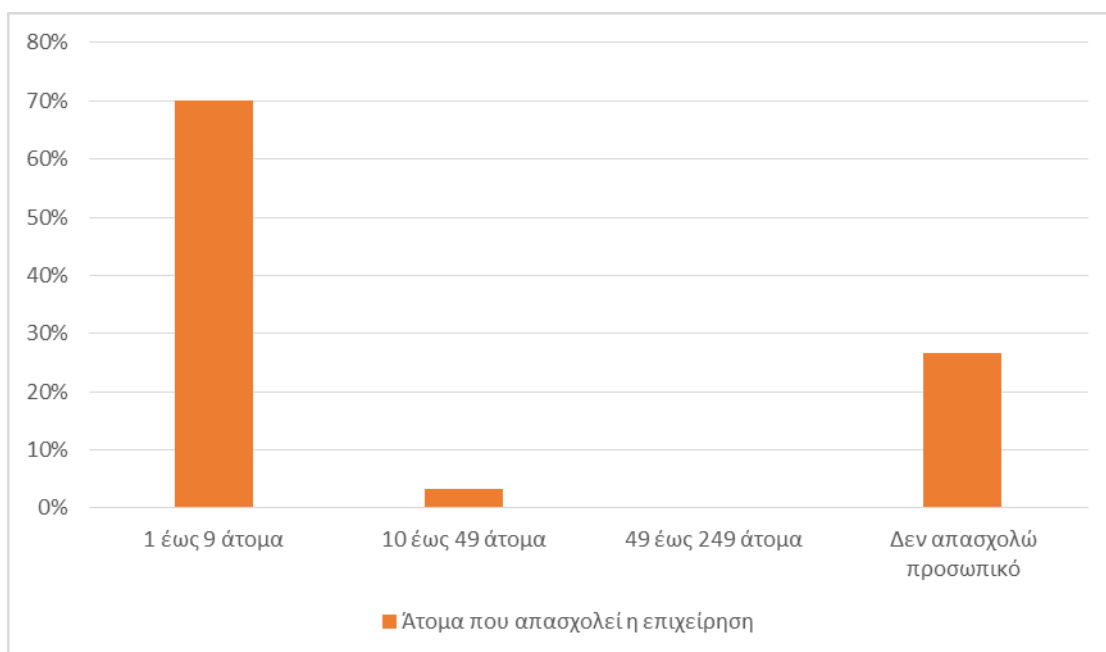
Οι επιχειρήσεις που είχαν ετήσιο τζίρο από 40.001€ έως 50.000€ αποτελούσαν το 15% του δείγματος, ενώ οι επιχειρήσεις που είχαν τζίρο πάνω από 80.001€ ήταν το 11,66%. Το 8,33% είχαν ετήσιο τζίρο έως 10.000€.

Διάγραμμα 4.8: Ο ετήσιος τζίρος των επιχειρήσεων των ερωτώμενων.

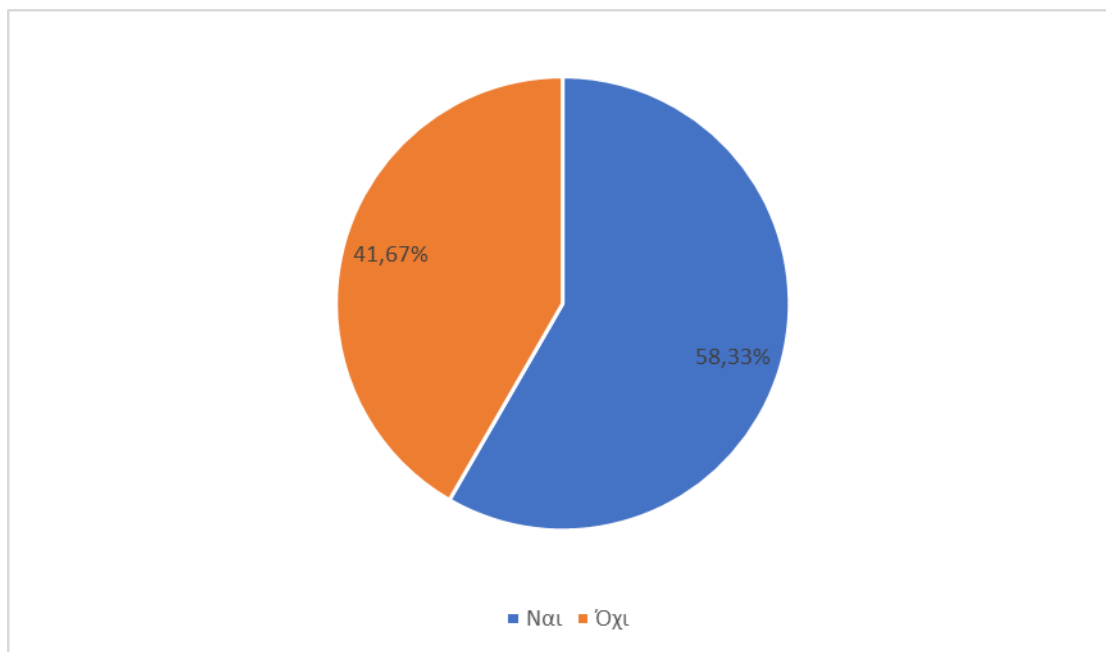
Το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων (70%) απασχολούσαν 1 έως 9 άτομα, ενώ το 26,67% δεν απασχολούσε καθόλου προσωπικό.

Διάγραμμα 4.9: Τα άτομα που απασχολεί η επιχείρηση των ερωτώμενων.

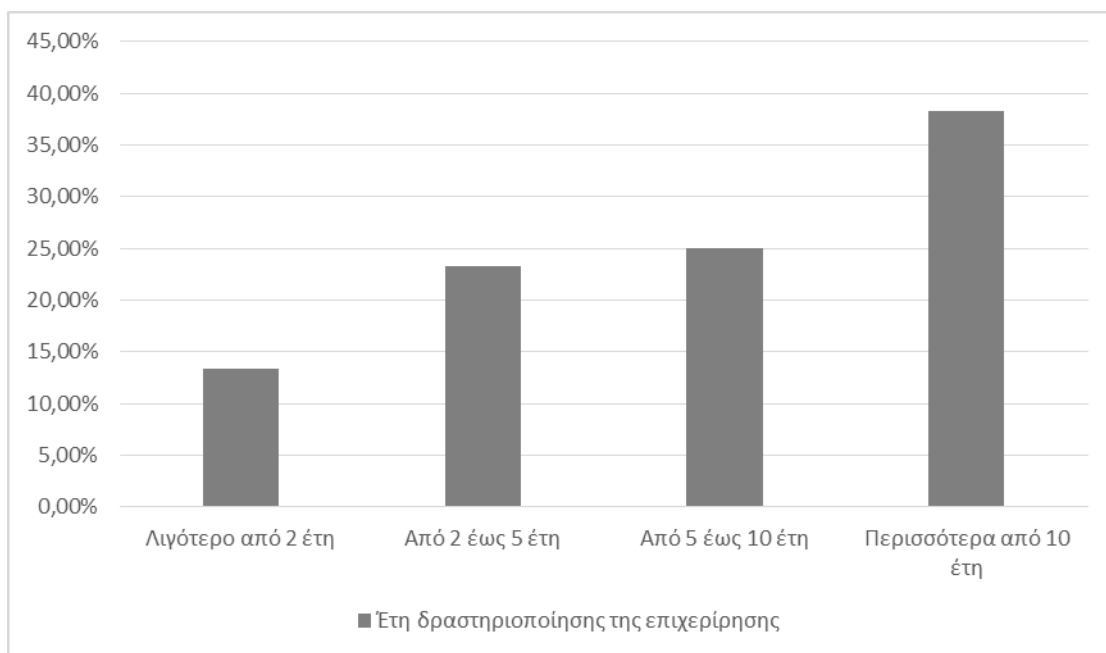
Οι περισσότερες επιχειρήσεις απασχολούσαν άτομα του οικογενειακού τους περιβάλλον χωρίς αμοιβή (58,83%).

Διάγραμμα 4.10: Απασχόληση μη αμειβόμενων μελών της οικογένειας στην επιχείρηση των ερωτώμενων.

Οι περισσότερες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνταν πάνω από 10 έτη (32,33%), ενώ οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν λιγότερα από 2 έτη αποτελούσαν το 13,33%.

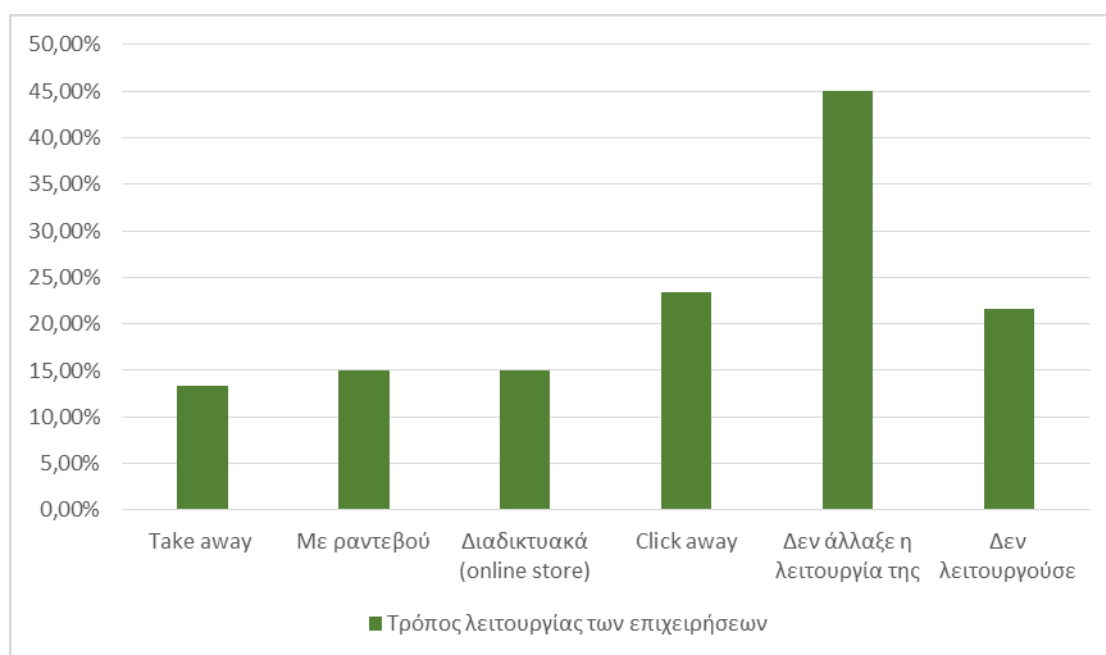
Διάγραμμα 4.11: Έτη δραστηριοποίησης της επιχείρησης των ερωτώμενων.

Οι περισσότερες επιχειρήσεις του Δήμου Ευρώτα επηρεάστηκαν πάρα πολύ από την πανδημία του Covid-19 (30%), ωστόσο υπάρχει και ένα ποσοστό 13,33%, που δεν επηρεάστηκε καθόλου.

Κατά τη διάρκεια των απαγορευτικών οι περισσότερες επιχειρήσεις λειτουργούσαν χωρίς να αλλάξει ο τρόπος λειτουργίας τους (45%) ενώ το 21,67% των επιχειρήσεων δεν λειτουργούσαν καθόλου. Υπήρχαν μερικές επιχειρήσεις που λειτουργούσαν με περισσότερο από έναν εναλλακτικούς τρόπους, όπως click away (23,33%).

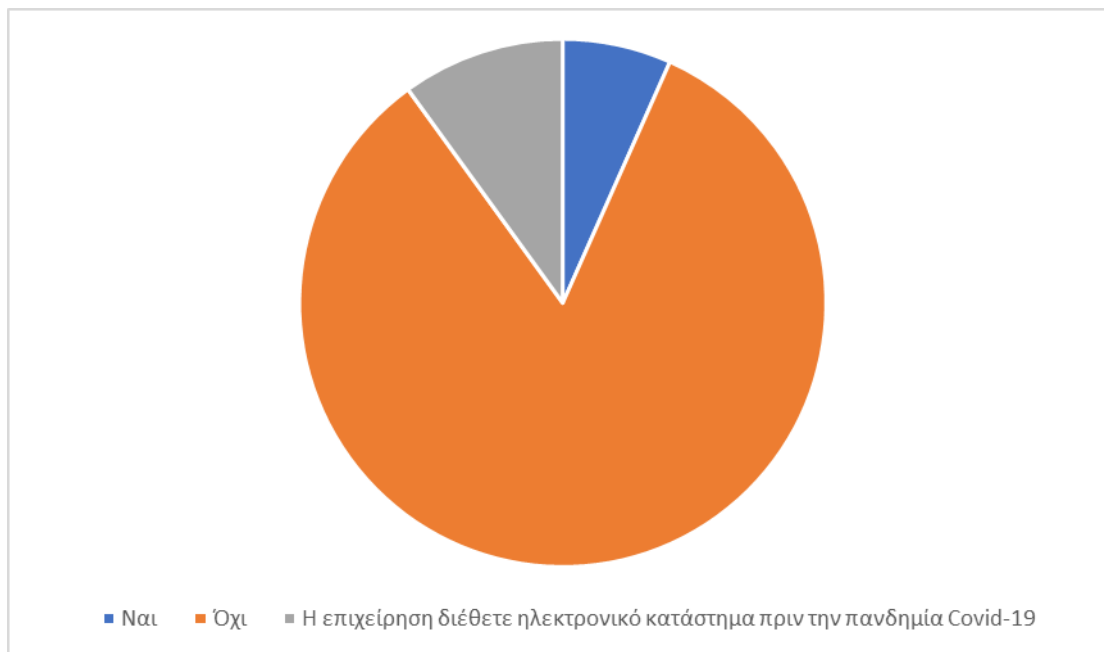
Διάγραμμα 4.12: Τρόπος λειτουργίας των επιχειρήσεων κατά την διάρκεια των απαγορευτικών (lockdown)

Η κύρια δραστηριότητα των περισσότερων επιχειρήσεων δεν επέτρεπε την εξ' αποστάσεως εργασία (56,67%). Κάποιες από τις επιχειρήσεις, ωστόσο απασχολούσαν κάποιους από τους εργαζόμενους με εξ' αποστάσεως εργασία (11,67%) ή και το σύνολο των εργαζομένων τους (8,33%).

Οι περισσότερες επιχειρήσεις δεν δημιούργησαν ηλεκτρονικό κατάστημα κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19 (83,33%), ενώ το 10% των επιχειρήσεων διέθεταν ηλεκτρονικό κατάστημα πριν από την έναρξη της πανδημίας Covid-19.

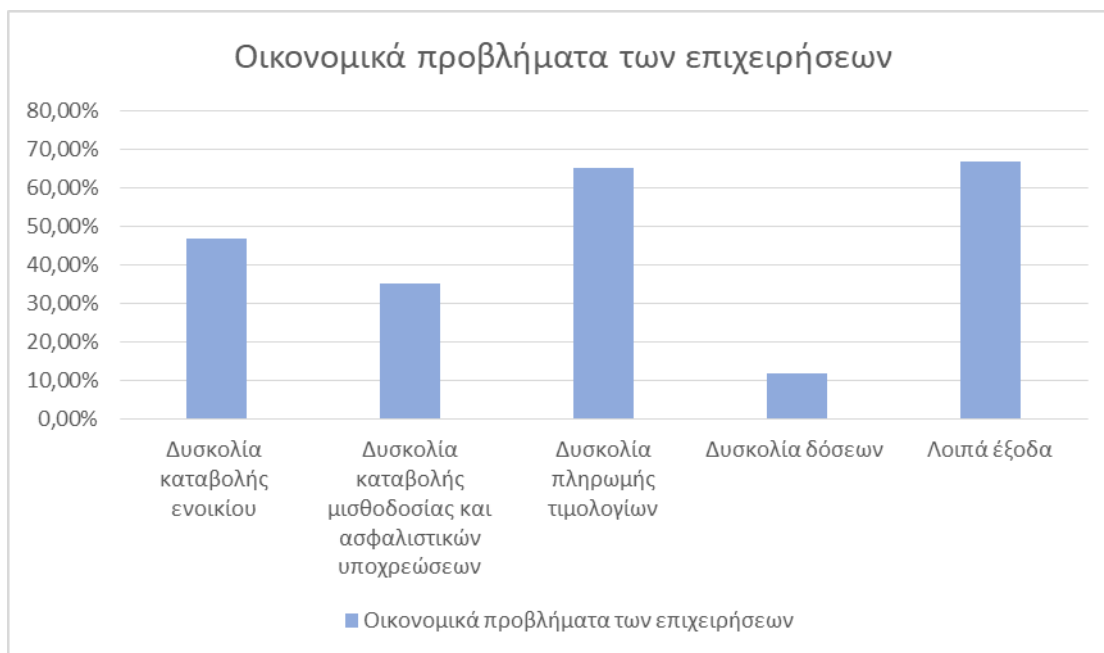
Διάγραμμα 4.13: Λειτουργία ηλεκτρονικού καταστήματος των επιχειρήσεων κατά την πανδημία Covid-19.

Το 13,33% των επιχειρήσεων συνεχίζουν να λειτουργούν το ηλεκτρονικό τους κατάστημα που είχαν ή δημιούργησαν εξαιτίας της πανδημίας Covid-19.

Τα κυριότερα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπισαν οι επιχειρήσεις κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19 ήταν η δυσκολία καταβολής ενοικίου (46,67%) και η δυσκολία πληρωμής των τιμολογίων (65%).

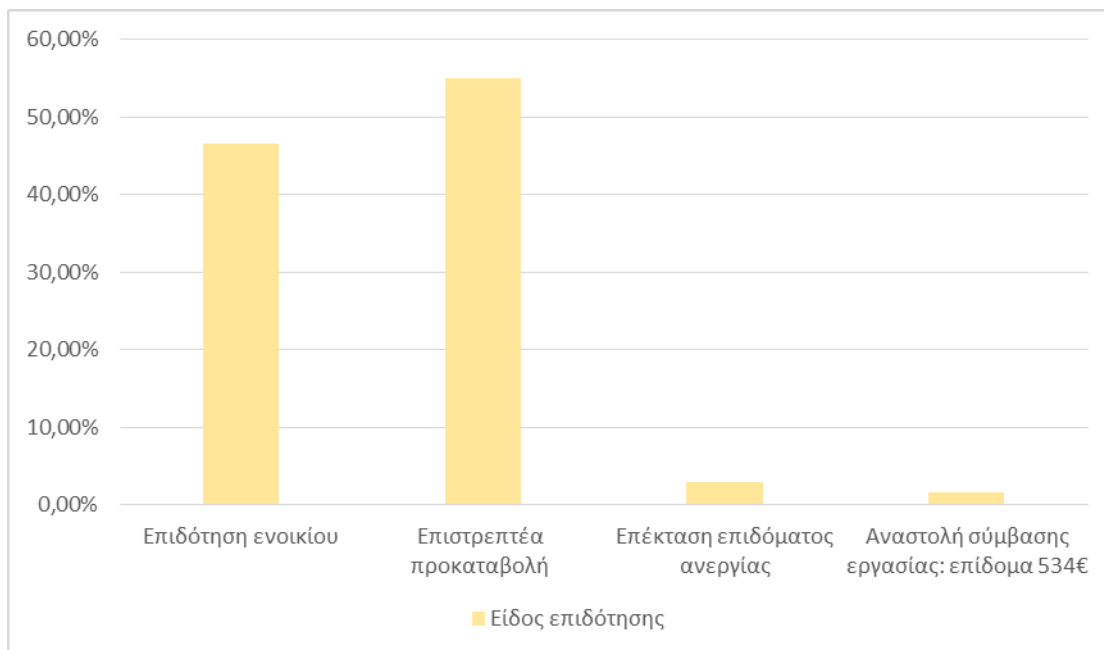
Διάγραμμα 4.14: Τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπισε η επιχείρηση κατά την διάρκεια της πανδημίας Covid-19.

Οι περισσότερες επιχειρήσεις του δήμου Ευρώτα έλαβαν από τις αρμόδιες αρχές επιδοτήσεις προκειμένου να καλύψουν μερικές από τις υποχρεώσεις τους κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19.

Η πλειοψηφία τους έλαβε επιδοτήσεις ενοικίου (46,67%) και την επιστρεπτέα προκαταβολή (55%).

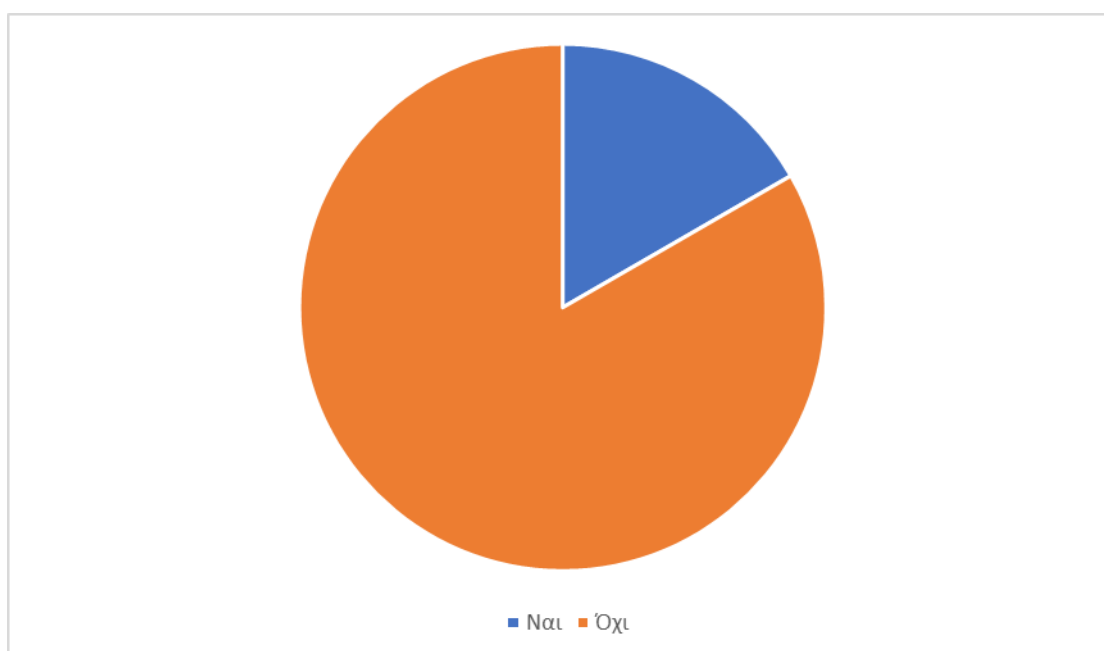
Διάγραμμα 4.15: Επιδοτήσεις που έλαβαν οι επιχειρήσεις κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19.

Ο εκτιμώμενος χρόνος που χρειάστηκε για την ανάκαμψη των περισσότερων επιχειρήσεων ήταν πάνω από 12 μήνες (30%), ενώ λίγες ήταν οι επιχειρήσεις που ανέκαμψαν μέσα σε 1 μήνα (3,3%).

Οι περισσότερες επιχειρήσεις δεν απέλυσαν κανένα από τους εργαζομένους τους κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19.

Διάγραμμα 4.16: Απόλυση εργαζομένων κατά την πανδημία Covid-19

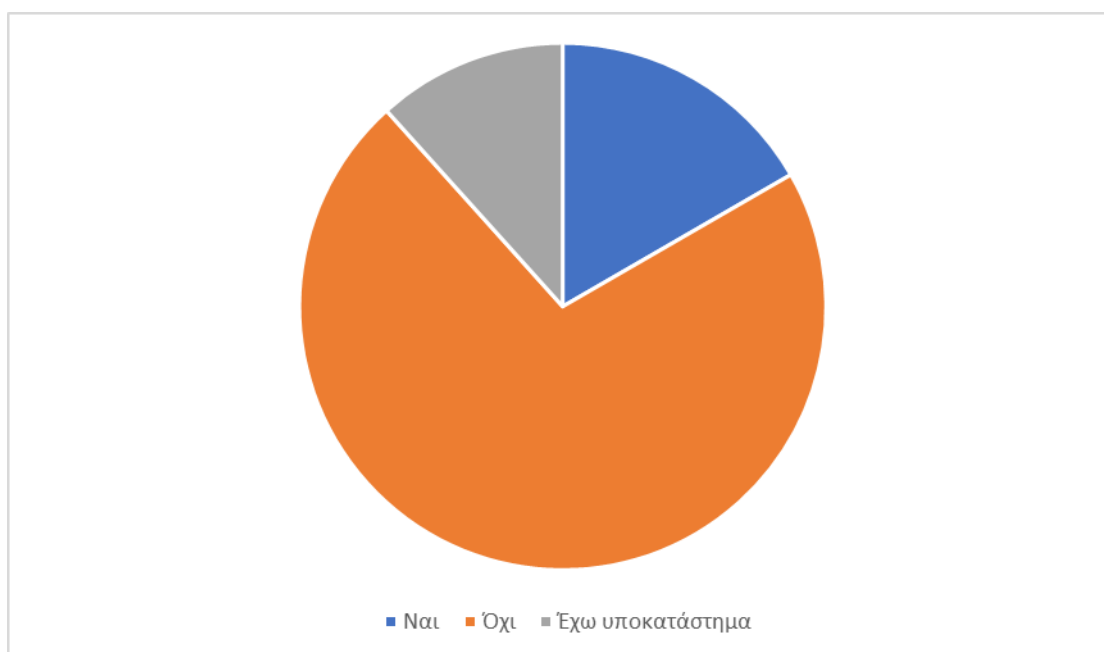

Οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους (40%) πιστεύουν ότι η επιχείρησή τους τα επόμενα 5 χρόνια θα είναι καλύτερα οικονομικά.

Η πλειοψηφία των επιχειρηματιών πιστεύει ότι η επιχείρησή τους προσφέρει προοπτικές για την εξέλιξη των εργαζομένων τους (33,33%), ενώ το 11,67% πιστεύει ότι δεν προσφέρει προοπτικές εξέλιξης.

Οι περισσότερες επιχειρήσεις δεν σκέφτονται να ανοίξουν κάποιο υποκατάστημα (71,67%), ενώ το 11,67% έχει ήδη υποκατάστημα της επιχείρησής. Το 16,67% έχει ως πλάνο το άνοιγμα ενός υποκαταστήματος.

Διάγραμμα 4.17: «Σκέψη» για άνοιγμα υποκαταστήματος της επιχείρησής την επόμενη πενταετία

Οι περισσότερες επιχειρήσεις (50%) δεν ενδιαφέρονται για να ακολουθήσουν κάποια στρατηγική, για παράδειγμα στρατηγικές σταθερότητας, ανάπτυξης, επίτευξης συγκριτικού πλεονεκτήματος, διεθνοποίησης ή διάσωσης- αναστροφής, ενώ μόνο το 13,33% των επιχειρήσεων θα ήθελαν να ακολουθήσουν μια από τις παραπάνω στρατηγικές.

4.3 Πίνακες διπλής εισόδου

Για την περαιτέρω μελέτη των προοπτικών ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στον Δήμο Ευρώτα μετά την περίοδο της πανδημίας Covid-19 δημιουργήθηκαν πίνακες διπλής εισόδου και πραγματοποιήθηκαν έλεγχοι υποθέσεων.

Πίνακας 4.1: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με τη λειτουργία της ή μη κατά τη διάρκεια των απαγορευτικών

		Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΕΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣΕ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΤΙΚΩΝ	Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣΕ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΤΙΚΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ				
ΓΕΩΡΓΙΑ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	0 0% 0%	20 100% 33,3%	20 100% 33,3%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	0 0% 0%	9 100% 15%	9 100% 15%
ΕΣΤΙΑΣΗ - ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	0 0% 0%	8 100% 13,3%	8 100% 13,3%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%)	0 0%	2 100%	2 100%

	Ποσοστό (%)	0%	3,33%	3,33%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	Τιμή	2	0	2
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	100%	0%	100%
	Ποσοστό (%)	3,33%	0%	3,33%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Τιμή	11	8	19
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	57,89%	42,11%	100%
	Ποσοστό (%)	18,33%	13,3%	31,67%
ΣΥΝΟΛΟ	Τιμή	13	47	60
	Ποσοστό (%)	21,67%	78,33%	100%

Από τον πίνακα διπλής εισόδου φαίνεται ότι οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στη γεωργία, στο λιανικό εμπόριο, στην εστίαση και στη μεταποίηση λειτουργούσαν κατά τη διάρκεια των απαγορευτικών. Δεν σταμάτησε τη λειτουργία της, καμία από τις επιχειρήσεις αυτές. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στις κατασκευές δεν λειτουργούσαν κατά τη διάρκεια των απαγορευτικών, όπως και το 57,89% των επιχειρήσεων που ασχολούνταν με επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε έλεγχος υπόθεσης για τη σχέση του είδους της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με τη λειτουργία τους ή μη κατά τη διάρκεια των απαγορευτικών. Σύμφωνα με τη μηδενική υπόθεση (H_0) δεν σχετίζεται το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με τη λειτουργία τους ή μη κατά τη διάρκεια των απαγορευτικών, ενώ σύμφωνα με την εναλλακτική (H_1) σχετίζεται. Η τιμή χ^2 βρέθηκε 32,71 με πιθανότητα να παρατηρηθεί η τιμή αυτή $P\text{-value} = 0,000 < 0,01$ γεγονός που οδηγεί στην απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης. Συνεπώς το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων σχετίζεται με τη λειτουργία τους ή μη κατά τη διάρκεια των απαγορευτικών.

Πίνακας 4.2: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με τον εκτιμώμενο χρόνο ανά-
καμψης της επιχείρησης μετά το πέρας του lockdown

		Σε 1 μήνα	Από 1 έως 6 μήνες	Από 6 έως 12 μήνες	Πάνω από 12 μήνες	Αδυ- ναμία Ανά- καμ- ψης	Η επιχείρη- ση συνέχιζε κανονικά τη δραστηριό- τητα της κατά τη διάρκεια του lock- down	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ								
ΓΕΩΡΓΙΑ	Τιμή	0	1	7	7	0	5	20
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	0%	5%	35%	35%	0%	25%	100%
	Ποσοστό (%)	0%	1,67%	11,67%	11,67%	0%	8,33%	33,33%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	Τιμή	0	3	2	4	0	0	9
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	0%	33,33%	22,22%	44,44%	0%	0%	100%
	Ποσοστό (%)	0%	5%	3,33%	6,67%	0%	0%	15%
ΕΣΤΙΑΣΗ - ΕΣΤΙΑ- ΤΟΡΙΟ	Τιμή	0	4	3	1	0	0	8
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	0%	50%	37,5%	12,5%	0%	0%	100%
	Ποσοστό (%)	0%	6,67%	5%	1,67%	0%	0%	13,33%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	Τιμή	0	1	0	0	0	1	2
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	0%	50%	0%	0%	0%	50%	100%
	Ποσοστό (%)	0%	1,67%	0%	0%	0%	1,67%	3,33%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	Τιμή	0	0	0	2	0	0	2
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	0%	0%	0%	100%	0%	0%	100%

	Ποσοστό (%)	0%	0%	0%	3,33%	0%	0%	3,33%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Τιμή	2	7	4	4	1	1	19
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	10,53%	36,84%	21,05%	21,05%	5,26%	5,26%	100%
	Ποσοστό (%)	3,33%	11,67%	6,67%	6,67%	1,67%	1,67%	31,67%
ΣΥΝΟΛΟ	Τιμή	2	16	16	18	1	7	60
	Ποσοστό (%)	3,33%	26,67%	26,67%	30%	1,67%	11,67%	100%

Σύμφωνα με το παραπάνω πίνακα διπλής εισόδου διαφοροποιείται ο εκτιμώμενος χρόνος ανάκαμψης της επιχείρησης μετά το πέρας του lockdown ανάλογα με το είδος της δραστηριότητας της επιχείρησης. Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στη γεωργία ανέκαμψε σε 6 μήνες (35%) και από 6 έως 12 μήνες (35%), ενώ ένα σημαντικό ποσοστό (25%) συνέχιζε κανονικά τη δραστηριότητα του κατά τη διάρκεια του lockdown. Επίσης, το 50% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στην μεταποίηση συνέχισε να λειτουργεί κανονικά. Αντίθετα, αδυναμία ανάκαμψης δήλωσε το 5,26% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στις επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, ενώ το 10,53% των επιχειρήσεων αυτών ανέκαμψε μέσα σε ένα μήνα από τη λήξη του απαγορευτικού. Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στην εστίαση (50%) και στις επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες (36,8%) ανέκαμψε μέσα σε 6 μήνες, ενώ των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στο λιανικό εμπόριο (44,44%) από 6 έως 12 μήνες. Στις κατασκευές η περίοδος ανάκαμψης των επιχειρήσεων διήρκεσε πάνω από 12 μήνες.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε έλεγχος υπόθεσης για τη σχέση του είδους της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με το εκτιμώμενο χρονικό διάστημα ανάκαμψης των επιχειρήσεων. Σύμφωνα με τη μηδενική υπόθεση (H_0) δεν σχετίζεται το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με τη δυνατότητα ανάκαμψης της επιχείρησης, ενώ σύμφωνα με την εναλλακτική (H_1) σχετίζεται. Η τιμή χ^2 βρέθηκε 30,12 με πιθανότητα να παρατηρηθεί η τιμή αυτή $P\text{-value} = 0,220 > 0,1$ γεγονός που οδηγεί στην αποδοχή της μηδενικής υπόθεσης. Συνεπώς το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων δεν σχετίζεται με τη περίοδο ανάκαμψης της επιχείρησης.

Πίνακας 4.3: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με τη πρόβλεψη των ιδιοκτητών για την κατάσταση της επιχείρησης για το εξάμηνο Ιανουάριο-Ιούνιο 2023

		Θα επιδεινω- θεί	Θα παραμείνει αμετάβλητη	Θα βελτιωθεί	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ					
ΓΕΩΡΓΙΑ	Τιμή	0	11	9	20
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	0%	55%	45%	100%
	Ποσοστό (%)	0%	18,33%	15%	33,33%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	Τιμή	0	4	5	9
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	0%	44,44%	55,56%	100%
	Ποσοστό (%)	0%	6,67%	8,33%	15%
ΕΣΤΙΑΣΗ - ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ	Τιμή	0	4	4	8
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	0%	50%	50%	100%
	Ποσοστό (%)	0%	6,67%	6,67%	13,33%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	Τιμή	0	1	1	2
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	0%	50%	50%	100%
	Ποσοστό (%)	0%	1,67%	1,67%	3,33%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	Τιμή	0	1	1	2
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	0%	50%	50%	100%
	Ποσοστό (%)	0%	1,67%	1,67%	3,33%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Τιμή	2	9	8	19
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	10,53%	47,37%	42,11%	100%
	Ποσοστό (%)	3,33%	15%	13,33%	31,67%
ΣΥΝΟΛΟ	Τιμή	2	30	28	60

	Ποσοστό (%)	3,33%	50%	46,67%	100%
--	-------------	-------	-----	--------	------

Η πλειοψηφία των ιδιοκτητών των επιχειρήσεων θεωρούν ότι η κατάσταση της επιχείρησης τους θα παραμείνει αμετάβλητη ή θα βελτιωθεί για το εξάμηνο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2023. Πιο συγκεκριμένα, το 55% των επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνταν στη γεωργία πίστευαν ότι θα παρέμενε αμετάβλητη η κατάσταση της επιχείρησής τους, ενώ μόνο το 10,53% των επιχειρήσεων που είχαν επαγγελματικές επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες πίστευαν ότι θα επιδεινωθεί. Αντίθετα, το 55,56% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στο λιανικό εμπόριο πίστευαν ότι η κατάσταση των επιχειρήσεων θα βελτιωνόταν στο εξάμηνο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2023.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε έλεγχος υπόθεσης για τη σχέση του είδους της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με την πρόβλεψη των ιδιοκτητών τους αναφορικά με την κατάσταση των επιχειρήσεων το διάστημα Ιανουαρίου- Ιουνίου 2023. Σύμφωνα με τη μηδενική υπόθεση (H_0) δεν σχετίζεται το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με την πρόβλεψη για την κατάσταση των επιχειρήσεων στο παραπάνω διάστημα, ενώ σύμφωνα με την εναλλακτική (H_1) σχετίζεται. Η τιμή χ^2 βρέθηκε 4,7752 με πιθανότητα να παρατηρηθεί η τιμή αυτή $P\text{-value} = 0,906 > 0,1$ γεγονός που οδηγεί στην αποδοχή της μηδενικής υπόθεσης. Συνεπώς το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων δεν σχετίζεται με την πρόβλεψη των ιδιοκτητών της επιχείρησης για το εξάμηνο Ιανουάριο-Ιούνιο 2023.

Πίνακας 4.4: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με τη πρόβλεψη των ιδιοκτητών σχετικά με τον ετήσιο τζίρο 2023 της επιχείρησης

		Θα μειωθεί	Θα παραμείνει αμετάβλητος	Θα αυξηθεί	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ					
ΓΕΩΡΓΙΑ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%)	7 35%	10 50%	3 15%	20 100%

	Ποσοστό (%)	11,67%	16,67%	5%	33,33%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	Τιμή	0	6	3	9
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	0%	66,67%	33,33%	100%
	Ποσοστό (%)	0%	10%	5%	15%
ΕΣΤΙΑΣΗ - ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ	Τιμή	1	5	2	8
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	12,50%	62,50%	25%	100%
	Ποσοστό (%)	1,67%	8,33%	3,33%	13,33%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	Τιμή	0	1	1	2
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	0%	50%	50%	100%
	Ποσοστό (%)	0%	1,67%	1,67%	3,33%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	Τιμή	0	2	0	2
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	0%	100%	0%	100%
	Ποσοστό (%)	0%	3,33%	0%	3,33%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Τιμή	3	9	7	19
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	15,79%	47,37%	36,84%	100%
	Ποσοστό (%)	5%	15%	11,67%	31,67%
ΣΥΝΟΛΟ	Τιμή	11	33	16	60
	Ποσοστό (%)	18,33%	55%	26,67%	100%

Από τον πίνακα διπλής εισόδου φαίνεται ότι οι επιχειρηματίες στην πλειοψηφία τους θεωρούν ότι ο ετήσιος τζίρος των επιχειρήσεων τους το 2023 θα παραμείνει αμετάβλητος. Ωστόσο, το 35% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στη γεωργία πίστευαν ότι ο ετήσιος τζίρος θα μειωθεί, ενώ το 33,33% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στο λιανικό ε-

μπόριο πίστευαν ότι ο ετήσιος τζίρος της επιχείρησής τους θα αυξηθεί, όπως και το 36,84% των επιχειρήσεων που ασχολούνταν με επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες. Αντίθετα το 62,50% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στην εστίαση πίστευαν ότι ο τζίρος τους θα παραμείνει αμετάβλητος.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε έλεγχος υπόθεσης για τη σχέση του είδους της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με την πρόβλεψη για τον το ετήσιο τζίρο των επιχειρήσεων το 2023. Σύμφωνα με τη μηδενική υπόθεση (H_0) δεν σχετίζεται το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με την πρόβλεψη για τον ετήσιο τζίρο τους, ενώ σύμφωνα με την εναλλακτική (H_1) σχετίζεται. Η τιμή χ^2 βρέθηκε 9,8298 με πιθανότητα να παρατηρηθεί η τιμή αυτή $P\text{-value} = 0,456 > 0,1$ γεγονός που οδηγεί στην αποδοχή της μηδενικής υπόθεσης. Συνεπώς το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων δεν σχετίζεται με την πρόβλεψη των ιδιοκτητών των επιχειρήσεων αναφορικά με τον ετήσιο τζίρο της επιχείρησής για το 2023.

Πίνακας 4.5: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησής σε σχέση με τις παραγγελίες προς τους προμηθευτές το εξάμηνο Ιανουάριος-Ιούνιος 2023

		Θα μειωθούν	Θα παραμείνουν αμετάβλητες	Θα αυξηθούν	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ					
ΓΕΩΡΓΙΑ	Τιμή	4	8	8	20
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	20%	40%	40%	100%
	Ποσοστό (%)	6,67%	13,33%	13,33%	33,33%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	Τιμή	0	4	5	9
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	0%	44,44%	55,56%	100%
	Ποσοστό (%)	0%	6,67%	8,33%	15%

ΕΣΤΙΑΣΗ - ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	1 12,5% 1,67%	4 50% 6,67%	3 37,50% 5%	8 100% 13,33%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	0 0% 0%	1 50% 1,67%	1 50% 1,67%	2 100% 3,33%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	0 0% 0%	1 50% 1,67%	1 50% 1,67%	2 100% 3,33%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	4 21,05% 6,67%	9 47,37% 15%	6 31,58% 10%	19 100% 31,67%
ΣΥΝΟΛΟ	Τιμή Ποσοστό (%)	9 15%	27 45%	24 40%	60 100%

Από τον πίνακα διπλής εισόδου φαίνεται ότι οι επιχειρηματίες προβλέπουν αναφορικά με τις παραγγελίες προς τους προμηθευτές στο διάστημα Ιανουαρίου-Ιουνίου 2023 ότι θα παραμείνουν αμετάβλητες ή θα αυξηθούν. Ειδικότερα, το 55,56% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στο λιανικό εμπόριο πίστευαν ότι οι παραγγελίες προς τους προμηθευτές θα αυξηθούν σ' αυτό το διάστημα. Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στις επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες πίστευαν ότι οι παραγγελίες προς τους προμηθευτές θα παραμείνουν αμετάβλητες (47,37%), όπως και το 50% των επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνταν στην εστίαση, στη μεταποίηση και στις κατασκευές, ενώ το 20% των επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνταν στην γεωργία πίστευαν ότι οι παραγγελίες προς τους προμηθευτές για το διάστημα Ιανουαρίου-Ιουνίου 2023 θα μειωθούν.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε έλεγχος υπόθεσης για τη σχέση του είδους της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με την πρόβλεψη των ιδιοκτητών για τις παραγγελίες προς τους προμηθευτές. Σύμφωνα με τη μηδενική υπόθεση (H_0) δεν σχετίζεται το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με τις παραγγελίες προς τους προμηθευτές, ενώ σύμφωνα με την εναλλα-

κτική (H_1) σχετίζεται. Η τιμή χ^2 βρέθηκε 12,01 με πιθανότητα να παρατηρηθεί η τιμή αυτή $P\text{-value} = 0,678 > 0,1$ γεγονός που οδηγεί στην αποδοχή της μηδενικής υπόθεσης. Συνεπώς το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων δεν σχετίζεται με την πρόβλεψη για τις παραγγελίες προς τους προμηθευτές το εξάμηνο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2023.

Πίνακας 4.6: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με το οικονομικό πρόβλημα της δυσκολίας καταβολής ενοικίου που ενδεχομένως αντιμετώπισε η επιχείρηση κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19

		Δεν δυσκολεύ- τηκαν να κατα- βάλουν το ε- νοίκιο	Δυσκολεύτηκαν να καταβάλουν το ενοίκιο	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ				
ΓΕΩΡΓΙΑ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	19 95% 31,67%	1 5% 1,67%	20 100% 33,33%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟ- ΡΙΟ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	2 22,22% 3,33%	7 77,78% 11,67%	9 100% 15%
ΕΣΤΙΑΣΗ - ΕΣΤΙΑ- ΤΟΡΙΟ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	1 12,50% 1,67%	7 87,50% 11,67%	8 100% 13,33%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	Τιμή Ποσοστό κατά	1	1	2

	γραμμές (%)	50%	50%	100%
	Ποσοστό (%)	1,67%	1,67%	3,33%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	Τιμή	1	1	2
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	50%	50%	100%
	Ποσοστό (%)	1,67%	1,67%	3,33%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Τιμή	8	11	19
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	42,11%	57,89%	100%
	Ποσοστό (%)	13,33%	18,33%	31,67%
ΣΥΝΟΛΟ	Τιμή	32	28	60
	Ποσοστό (%)	53,33%	46,67%	100%

Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων, ανεξαρτήτως του είδους δραστηριότητας τους φαίνεται ότι δυσκολεύτηκαν να πληρώνουν το ενοίκιο κατά την περίοδο των απαγορευτικών. Το 87,50% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στην εστίαση, το 77,78% όσων δραστηριοποιούνταν στο λιανικό εμπόριο και το 57,89% των επιχειρήσεων που ασχολούνταν με επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες δυσκολεύτηκαν να πληρώσουν το ενοίκιο κατά την περίοδο των απαγορευτικών. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στην γεωργία (95%) δεν δυσκολεύτηκαν να καταβάλουν το ενοίκιο κατά την περίοδο των απαγορευτικών.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε έλεγχος υπόθεσης για τη σχέση του είδους της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπισαν οι επιχειρήσεις κατά την περίοδο των απαγορευτικών και συγκεκριμένα την δυσκολία πληρωμής ενοικίου. Σύμφωνα με τη μηδενική υπόθεση (H_0) δεν σχετίζεται το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με την δυσκολία πληρωμής ενοικίου, ενώ σύμφωνα με την εναλλακτική (H_1) σχετίζεται. Η τιμή χ^2 βρέθηκε 23,79 με πιθανότητα να παρατηρηθεί η τιμή αυτή $P\text{-value} = 0,000 < 0,1$ γεγονός που οδηγεί στην απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης. Συνεπώς το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων σχετίζεται με τη δυσκολία πληρωμής ενοικίου της επιχείρησης.

Πίνακας 4.7: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με το οικονομικό πρόβλημα της δυσκολίας καταβολής μισθοδοσίας που ενδεχομένως αντιμετώπισε η επιχείρηση κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19

		Δεν δυσκολεύτη- καν να καταβά- λουν την μισθοδο- σία	Δυσκολεύτηκαν να καταβάλουν την μισθοδοσία	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ				
ΓΕΩΡΓΙΑ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	14 70% 23,33%	6 30% 10%	20 100% 33,33%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	6 66,67% 10%	3 33,33% 5%	9 100% 15%
ΕΣΤΙΑΣΗ - ΕΣΤΙΑΤΟ- ΡΙΟ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	3 37,50% 5%	5 62,50% 8,33%	8 100% 13,33%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	2 100% 3,33%	0 0% 0%	2 100% 3,33%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	Τιμή Ποσοστό κατά	1	1	2

	γραμμές (%)	50%	50%	100%
	Ποσοστό (%)	1,67%	1,67%	3,33%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Τιμή	13	6	19
	Ποσοστό κατά			
	γραμμές (%)	68,42%	31,58%	100%
	Ποσοστό (%)	21,67%	10%	31,67%
ΣΥΝΟΛΟ	Τιμή	39	21	60
	Ποσοστό (%)	65%	35%	100%

Οι περισσότεροι επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνταν στην εστίαση (62,5%) και στις κατασκευές (50%) φαίνεται να δυσκολεύτηκαν να πληρώνουν τους εργαζόμενους τους κατά την περίοδο των απαγορευτικών. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στις επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες (68,42%), στη γεωργία (70%) και στο λιανικό εμπόριο (66,67%) δεν δυσκολεύτηκαν να πληρώσουν τους εργαζόμενους τους κατά την περίοδο των απαγορευτικών.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε έλεγχος υπόθεσης για τη σχέση του είδους της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπισαν οι επιχειρήσεις κατά την περίοδο των απαγορευτικών και συγκεκριμένα τη δυσκολία πληρωμής των εργαζομένων. Σύμφωνα με τη μηδενική υπόθεση (H_0) δεν σχετίζεται το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με τη δυσκολία πληρωμής των εργαζομένων, ενώ σύμφωνα με την εναλλακτική (H_1) σχετίζεται. Η τιμή χ^2 βρέθηκε 4,26 με πιθανότητα να παρατηρηθεί η τιμή αυτή P-value $0,512 > 0,1$ γεγονός που οδηγεί στην αποδοχή της μηδενικής υπόθεσης. Συνεπώς το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων δεν σχετίζεται με τη δυσκολία πληρωμής των εργαζομένων της επιχείρησης.

Πίνακας 4.8: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με το οικονομικό πρόβλημα της δυσκολίας πληρωμής τιμολογίων που ενδεχομένως αντιμετώπισε η επιχείρηση κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19

		Δεν δυσκολεύτη- καν να καταβά- λουν την πληρωμή τιμολογίων	Δυσκολεύτηκαν να καταβάλουν την πληρωμή τιμολο- γίων	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ				
ΓΕΩΡΓΙΑ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	0 0% 0%	20 100% 100%	20 100% 100%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	4 44,44% 6,67%	5 55,56% 8,33%	9 100% 15%
ΕΣΤΙΑΣΗ - ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	4 50% 6,67%	4 50% 6,67%	8 100% 13,33%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	1 50% 1,67%	1 50% 1,67%	2 100% 3,33%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%)	2 100%	0 0%	2 100%

	Ποσοστό (%)	3,33%	0%	3,33%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	10 52,63% 16,67%	9 47,37% 15%	19 100% 31,67%
ΣΥΝΟΛΟ	Τιμή Ποσοστό (%)	21 35%	39 65%	60 100%

Από τον πίνακα διπλής εισόδου φαίνεται ότι οι επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνταν στη γεωργία (100%), στο λιανικό εμπόριο (55,56%), στην εστίαση (50%) και στη μεταποίηση (50%) δυσκολεύτηκαν να πληρώσουν τα τιμολόγια κατά την περίοδο των απαγορευτικών. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στις κατασκευές (100%) και ασχολούνταν με επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες (52,63%) δεν δυσκολεύτηκαν να πληρώσουν τα τιμολόγια κατά την περίοδο των απαγορευτικών.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε έλεγχος υπόθεσης για τη σχέση του είδους της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπισαν οι επιχειρήσεις κατά την περίοδο των απαγορευτικών και συγκεκριμένα τη δυσκολία πληρωμής τιμολογίων. Σύμφωνα με τη μηδενική υπόθεση (H_0) δεν σχετίζεται το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με τη δυσκολία πληρωμής τιμολογίων, ενώ σύμφωνα με την εναλλακτική (H_1) σχετίζεται. Η τιμή χ^2 βρέθηκε 18,42 με πιθανότητα να παρατηρηθεί η τιμή αυτή $P\text{-value} = 0,002 < 0,01$ γεγονός που οδηγεί στην απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης. Συνεπώς το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων σχετίζεται με τη δυσκολία πληρωμής τιμολογίων της επιχείρησης.

Πίνακας 4.9: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με το οικονομικό πρόβλημα της δυσκολίας πληρωμής δόσεων που ενδεχομένως αντιμετώπισε η επιχείρηση κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19

		Δεν δυσκολεύτηκαν να καταβάλουν την πληρωμή δόσεων	Δυσκολεύτηκαν να καταβάλουν την πληρωμή δόσεων	ΣΥΝΟΛΟ
--	--	---	---	---------------

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ				
ΓΕΩΡΓΙΑ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	19 95% 31,67%	1 5% 1,67%	20 100% 33,33%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	8 88,89% 13,33%	1 11,11% 1,67%	9 100% 15%
ΕΣΤΙΑΣΗ - ΕΣΤΙΑΤΟ- ΡΙΟ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	6 75% 10%	2 25% 3,33%	8 100% 13,33%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	2 100% 3,33%	0 0% 0%	2 100% 3,33%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	2 100% 3,33%	0 0% 0%	2 100% 3,33%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	16 84,21% 26,67%	3 15,79% 5%	19 100% 31,67%

ΣΥΝΟΛΟ	Τιμή Ποσοστό (%)	53 88,33%	7 11,67%	60 100%
---------------	---------------------	--------------	-------------	------------

Από τον πίνακα διπλής εισόδου φαίνεται ότι οι επιχειρηματίες δεν δυσκολεύτηκαν να πληρώσουν τις δόσεις τους κατά την περίοδο των απαγορευτικών. Το 25% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στην εστίαση δυσκολεύτηκε να πληρώσει τις δόσεις του κατά την περίοδο των απαγορευτικών, όπως και το 15,79% όσων ασχολούνταν με επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στη γεωργία (95%), στο λιανικό εμπόριο (88,89%), κατασκευές (100%) και μεταποίηση (100%) δεν δυσκολεύτηκαν να πληρώσουν τα τιμολόγια κατά την περίοδο των απαγορευτικών.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε έλεγχος υπόθεσης για τη σχέση του είδους της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπισαν οι επιχειρήσεις κατά την περίοδο των απαγορευτικών και συγκεκριμένα τη δυσκολία πληρωμής δόσεων. Σύμφωνα με τη μηδενική υπόθεση (H_0) δεν σχετίζεται το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με τη δυσκολία πληρωμής δόσεων, ενώ σύμφωνα με την εναλλακτική (H_1) σχετίζεται. Η τιμή χ^2 βρέθηκε 3,078 με πιθανότητα να παρατηρηθεί η τιμή αυτή $P\text{-value} = 0,687 > 0,1$ γεγονός που οδηγεί στην αποδοχή της μηδενικής υπόθεσης. Συνεπώς το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων δεν σχετίζεται με τη δυσκολία πληρωμής δόσεων της επιχείρησης.

Πίνακας 4.10: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με το οικονομικό πρόβλημα της δυσκολίας πληρωμής λοιπών εξόδων που ενδεχομένως αντιμετώπισε η επιχείρηση κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19

		Δεν δυσκολεύτηκαν να καταβάλουν την πληρωμή λοιπών εξόδων	Δυσκολεύτηκαν να καταβάλουν την πληρωμή λοιπών εξόδων	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ				
ΓΕΩΡΓΙΑ	Τιμή Ποσοστό	9	11	20

	κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	45% 15%	55% 18,33%	100% 33,33%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	2 22,22% 3,33%	7 77,78% 11,67%	9 100% 15%
ΕΣΤΙΑΣΗ - ΕΣΤΙΑΤΟ- ΡΙΟ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	2 25% 3,33%	6 75% 10%	8 100% 13,33%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	0 0% 0%	2 100% 100%	2 100% 100%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	2 100% 3,33%	0 0% 0%	2 100% 3,33%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	5 26,32% 8,33%	14 73,68% 23,33%	19 100% 31,67%
ΣΥΝΟΛΟ	Τιμή Ποσοστό (%)	20 33,33%	40 66,67%	60 100%

Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων δυσκολεύτηκε να πληρώσει τα λοιπά έξοδα κατά την περίοδο των απαγορευτικών. Το 77,78% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στο λιανικό εμπόριο, το 75% όσων δραστηριοποιούνταν στην εστίαση, το 73,68% αυτών που ασχολούνταν με επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες και το 55% όσων δραστηριοποιούνταν στη γεωργία δυσκολεύτηκαν να πληρώσουν τα λοιπά έξοδα κατά την περίοδο των απαγορευτικών.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε έλεγχος υπόθεσης για τη σχέση του είδους της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπισαν οι επιχειρήσεις κατά την περίοδο των απαγορευτικών και συγκεκριμένα την δυσκολία πληρωμής λοιπών εξόδων. Σύμφωνα με τη μηδενική υπόθεση (H_0) δεν σχετίζεται το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με την δυσκολία πληρωμής λοιπών εξόδων, ενώ σύμφωνα με την εναλλακτική (H_1) σχετίζεται. Η τιμή χ^2 βρέθηκε 7,39 με πιθανότητα να παρατηρηθεί η τιμή αυτή $P\text{-value} = 0,193 > 0,1$ γεγονός που οδηγεί στην αποδοχή της μηδενικής υπόθεσης. Συνεπώς το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων δεν σχετίζεται με τη δυσκολία πληρωμής λοιπών εξόδων της επιχείρησης.

Πίνακας 4.11: Είδος δραστηριότητας της επιχείρησης σε σχέση με τη πρόβλεψη των ιδιοκτητών για το πώς θα είναι η επιχείρησή τους τα επόμενα 5 χρόνια

		Καλύτερα οικονομικά	Χειρότερα οικονομικά	Θα έχει κλείσει	Δεν θα αλλάξει κάτι	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ						
ΓΕΩΡΓΙΑ	Τιμή	8	4	0	8	20
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	40%	20%	0%	40%	100%
	Ποσοστό (%)	13,33%	6,67%	0%	13,33%	33,33%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	Τιμή	6	0	1	2	9
	Ποσοστό κατά γραμμές (%)	66,67%	0%	11,11%	22,22%	100%
	Ποσοστό (%)	10%	0%	1,67%	3,33%	15%

ΕΣΤΙΑΣΗ - ΕΣΤΙΑΤΟ- ΡΙΟ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	3 37,50% 5%	1 12,50% 1,67%	3 37,50% 5%	1 12,50% 1,67%	8 100% 13,33%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	1 50% 1,67%	0 0% 0%	1 50% 1,67%	0 0% 0%	2 100% 3,33%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	2 100% 3,33%	0 0% 0%	0 0% 0%	0 0% 0%	2 100% 3,33%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Τιμή Ποσοστό κατά γραμμές (%) Ποσοστό (%)	4 21,05% 6,67%	0 0% 0%	5 26,32% 8,33%	10 52,63% 16,67%	19 100% 31,67%
ΣΥΝΟΛΟ	Τιμή Ποσοστό (%)	24 40%	5 8,33%	10 16,67%	21 35%	60 100%

Σχετικά με την πρόβλεψη των επιχειρηματιών για την κατάσταση της επιχείρησής τους για τα επόμενα 5 χρόνια, υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανάλογα με το είδος της δραστηριότητας της επιχείρησης. Το 52,63% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στις επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες πιστεύουν ότι η κατάσταση της επιχείρησής τους θα παραμείνει ίδια. Αντίθετα το 66,67% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο λιανικό εμπόριο πιστεύουν ότι η κατάσταση της επιχείρησής τους θα είναι καλύτερα οικονομικά. Το 20%

όμως των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην γεωργία πιστεύουν ότι η κατάσταση της επιχείρησης θα είναι χειρότερα οικονομικά και το 37,50% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην εστίαση θα έχουν κλείσει.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε έλεγχος υπόθεσης για τη σχέση του είδους της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με το πώς θα είναι η κατάσταση των επιχειρήσεων τα επόμενα 5 χρόνια. Σύμφωνα με τη μηδενική υπόθεση (H_0) δεν σχετίζεται το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με την κατάσταση των επιχειρήσεων στο παραπάνω διάστημα, ενώ σύμφωνα με την εναλλακτική (H_1) σχετίζεται. Η τιμή χ^2 βρέθηκε 24,3866 με πιθανότητα να παρατηρηθεί η τιμή αυτή $P\text{-value} = 0,059 < 0,1$ γεγονός που οδηγεί στην απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης. Συνεπώς το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων σχετίζεται με την πρόβλεψη των ιδιοκτητών για το πώς θα είναι η επιχείρησή τους τα επόμενα 5 χρόνια.

4.4 Σχολιασμός Αποτελεσμάτων

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας οι περισσότεροι ερωτώμενοι ήταν άνδρες και η ηλικία τους κυμαίνονταν από 38 έως 47 ετών (23,33%). Από τους ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων οι περισσότεροι ήταν έγγαμοι και είχαν παιδιά ηλικίας άνω των 15 ετών. Όσον αφορά το μορφωτικό τους επίπεδο οι περισσότεροι ήταν απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αποτέλεσμα που συνάδει και με τα αποτελέσματα της απογραφής 2011 της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ, 2011). Ο Δήμος Ευρώτα είναι κυρίως αγροτικός Δήμος γεγονός που επαληθεύεται και από την έρευνα καθώς οι περισσότερες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνταν στην γεωργία (33,33%). Το 95% των επιχειρήσεων είχαν τη μορφή της ατομικής επιχείρησης. Οι επιχειρήσεις ήταν πολύ μικρές σύμφωνα με τον αριθμό των εργαζομένων και τον ετήσιο τζίρο τους, όπως ακριβώς ορίζεται σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020).

Οι επιχειρήσεις επηρεάστηκαν πολύ από την πανδημία Covid-19, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από την μελέτη της Esha (2021), ωστόσο υπήρχε και ένα ποσοστό (13,33%) που δεν επηρεάστηκε από αυτήν. Κατά τη διάρκεια των απαγορευτικών υπήρχαν επιχειρήσεις που δεν άλλαξε η λειτουργία τους (45%), ενώ κάποιες επιχειρήσεις (21,67%) λειτουργούσαν με εναλλακτικούς τρόπους. Κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19 υπήρχαν επιχειρήσεις που αντιμετώπισαν οικονομικά προβλήματα. Τα κυριότερα από αυτά ήταν η καταβολή ενοικίου και η δυσκολία πληρωμής τιμολογίων. Για τον λόγο αυτό, το κράτος μερίμνησε και έδωσε στις επιχειρήσεις επιδοτήσεις προκειμένου να καλύψουν κάποιες υποχρεώσεις τους. Ιδιαίτερα οι επιχει-

ρήσεις έλαβαν επιδοτήσεις ενοικίου (46,67%) και το ποσό της επιστρεπτέας προκαταβολής (55%). Μέτρα στήριξης των επιχειρήσεων έλαβαν και στη Ρωσία σύμφωνα με τους Razumovskaia et al. (2020) όπου σχεδιάστηκε ένα οικονομετρικό μοντέλο προκειμένου να προστατεύσουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις από τις επιπτώσεις που έφερε η πανδημία.

Όσον αφορά τις προοπτικές ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μετά την πανδημία Covid-19, η πλειοψηφία των επιχειρήσεων δεν σκέφτεται να ακολουθήσει κάποια στρατηγική, για παράδειγμα στρατηγικές σταθερότητας ή ανάπτυξης προκειμένου να επιτύχει η επιχείρηση της. Επίσης, οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων (55%) δεν σκέφτονται να αλλάξουν κλάδο δραστηριότητας για τα επόμενα 5 χρόνια. Οι περισσότεροι επιχειρηματίες πιστεύουν ότι θα βελτιωθεί η κατάσταση της επιχείρησης (46,67%), θα παραμείνει σταθερός ο ετήσιος τζίρος της επιχείρησης τους (55%) και θα παραμείνουν αμετάβλητες οι παραγγελίες προς τους προμηθευτές (45%). Το 40% των επιχειρηματιών πιστεύει ότι η ελληνική οικονομία θα καταφέρει να ξεπεράσει τις επιπτώσεις που επέφερε η πανδημία Covid-19, ενώ το 38,33% πιστεύει ότι θα ξεπεραστούν αλλά θα χρειαστούν περισσότερα από 5 χρόνια.

Η λειτουργία των επιχειρήσεων κατά τη διάρκεια της πανδημίας επηρεάστηκε από το είδος της δραστηριότητάς τους, καθώς οι επιχειρήσεις που δεν εξυπηρετούσαν κοινό, όπως οι γεωργικές και οι μεταποιητικές συνέχισαν να λειτουργούν κανονικά.

Οι περισσότερες επιχειρήσεις ανέκαμψαν σε διάστημα 6 έως 12 μηνών, με τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στις κατασκευές να έχουν περίοδο ανάκαμψης μεγαλύτερη των 12 μηνών, καθώς στον κλάδο αυτό όλες οι επιχειρήσεις δεν λειτουργούσαν κατά τη διάρκεια των απαγορευτικών.

Όσον αφορά τις προβλέψεις των ιδιοκτητών των επιχειρήσεων αναφορικά με το επόμενο εξάμηνο (Ιανουαρίου – Ιουνίου 2023) θεωρούν ότι η κατάσταση της επιχείρησής τους θα παραμείνει αμετάβλητη ή θα βελτιωθεί με όσους απασχολούνται στο λιανικό εμπόριο και την εστίαση στην πλειοψηφία τους να θεωρούν ότι θα βελτιωθεί. Επίσης, σχετικά με τον ετήσιο τζίρο των επιχειρήσεων τους το 2023, παρότι η πλειοψηφία θεωρεί ότι θα παραμείνει αμετάβλητος υπάρχουν επιχειρήσεις που ασχολούνται με επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες και το λιανικό εμπόριο που θεωρούν ότι θα αυξηθεί. Οι παραγγελίες προς τους προμηθευτές θα αυξηθούν για τις επιχειρήσεις που ασχολούνται με λιανικό εμπόριο, τη μεταποίηση και τις κατασκευές.

Οι επιχειρήσεις που ασχολούνταν με το λιανικό εμπόριο, την εστίαση και τις επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες δυσκολεύτηκαν στην καταβολή του ενοικίου κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19, με το είδος της δραστηριότητας να σχετίζεται με το

οικονομικό πρόβλημα της δυσκολίας καταβολής του ενοικίου. Η καταβολή της μισθοδοσίας δυσκόλεψε τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στην εστίαση και στις κατασκευές. Η δυσκολία πληρωμής τιμολογίων κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19 αφορούσε τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στη γεωργία, το λιανικό εμπόριο, την εστίαση και τη μεταποίηση. Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στις κατασκευές δεν αντιμετώπισαν δυσκολίες στην πληρωμή τιμολογίων, πιθανόν λόγω της μη λειτουργίας τους κατά τη διάρκεια των απαγορευτικών. Προκύπτει ότι το είδος της δραστηριότητας σχετίζεται με τη δυσκολία πληρωμής τιμολογίων. Όσον αφορά τη δυσκολία πληρωμής δόσεων ως επί το πλείστον δεν αντιμετώπισαν πρόβλημα οι επιχειρήσεις ανάλογα με το είδος τους, ενώ σχετικά με την πληρωμή λοιπών εξόδων οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στη γεωργία, το λιανικό εμπόριο, την εστίαση, τη μεταποίηση και τις επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες αντιμετώπισαν δυσκολίες.

Αναφορικά με το μέλλον της επιχείρησής τους τα επόμενα 5 χρόνια οι ιδιοκτήτες επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου, μεταποίησης και κατασκευών θεωρούν ότι θα είναι καλύτερα οικονομικά. Η πρόβλεψη των ιδιοκτητών των επιχειρήσεων αναφορικά με το μέλλον της επιχείρησής τους σχετίζεται με το είδος της δραστηριότητας της επιχείρησης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όσον αφορά τις προοπτικές ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μετά την πανδημία Covid-19 προέκυψε ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις παρουσιάζουν προοπτικές ανάπτυξης. Ο κορονοϊός έφερε πολλές αλλαγές τόσο στην κοινωνικοοικονομική ζωή των ανθρώπων όσο και στον οικονομικό τομέα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων να πρέπει να προσαρμοστούν σε νέες συνθήκες. Η παρούσα εργασία μελέτησε τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στον Δήμο Ευρώτα που βρίσκεται στην Περιφερειακή Ενότητα Λακωνίας και ανήκει στην Περιφέρεια Πελοποννήσου. Ο Δήμος είναι κυρίως αγροτικός, καθώς οι περισσότεροι κάτοικοι δραστηριοποιούνται στον πρωτογενή τομέα.

Στον Δήμο υπάρχουν μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες σύμφωνα με τον αριθμό των εργαζομένων και τον τζίρο της επιχείρησης όπως ορίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι κατά βάσει πολύ μικρές. Οι επιχειρήσεις επηρεάστηκαν πολύ από την πανδημία Covid-19 και αναγκάστηκαν να αλλάξουν τον τρόπο λειτουργίας τους. Το κράτος, βοήθησε τις επιχειρήσεις δι-

νοντας τις οικονομική βοήθεια προκειμένου να ικανοποιήσουν τις βασικές λειτουργικές τους ανάγκες.

Μέσα από όλη αυτή τη δυσμενή κατάσταση οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων παρέμειναν αισιόδοξοι αναφορικά με το μέλλον της επιχείρησής τους μετά την πανδημία Covid-19. Οι περισσότεροι επιχειρηματίες δεν είχαν σκοπό να αλλάξουν κλάδο δραστηριότητας την επόμενη πενταετία. Για το εξάμηνο Ιανουαρίου- Ιουνίου 2023 πιστεύουν ότι θα βελτιωθεί η κατάσταση της επιχείρησης, θα παραμείνει σταθερός ο ετήσιος τζίρος της επιχείρησης τους και θα παραμείνουν αμετάβλητες οι παραγγελίες προς τους προμηθευτές. Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων δεν σκέφτεται να υιοθετήσει ευέλικτες μορφές εργασίας, ενώ λίγοι από τους επιχειρηματίες το σκέφτονται αρκετά. Οι λόγοι που θα υιοθετούσαν ευέλικτες μορφές εργασίας είναι για να μειωθούν τα λειτουργικά έξοδα της επιχείρησης και οι εργαζόμενοι να είναι πιο παραγωγικοί. Η πλειοψηφία των επιχειρηματιών πιστεύει ότι η ελληνική οικονομία θα καταφέρει να ξεπεράσει τις επιπτώσεις που επέφερε η πανδημία Covid-19, ενώ λίγοι είναι αυτοί που πιστεύουν ότι θα ξεπεραστούν αλλά θα χρειαστούν περισσότερα από 5 χρόνια. Οι περισσότεροι επιχειρηματίες πιστεύουν ότι η ελληνική οικονομία θα καταφέρει να ξεπεράσει τις επιπτώσεις που επέφερε η πανδημία Covid-19. Εν κατακλείδι, οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων θα πρέπει να παραμείνουν ενεργοί στις επιχειρήσεις τους, ώστε μετά την πανδημία Covid-19 να καταφέρουν να ορθοποδήσουν ξανά και να αναπτύξουν ακόμα περισσότερο την επιχείρησή τους.

ΑΓΓΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Aduhene, D. T., & Osei-Assibey, E. (2021). Socio-economic impact of COVID-19 on Ghana's economy: challenges and prospects. *International Journal of Social Economics*, 48(4), 543-556. doi:10.1108/IJSE-08-2020-0582

Amuda, Y. J. (2020). Impact of coronavirus on small and medium enterprises (SMES): Towards postcovid-19 economic recovery in Nigeria. *Academy of Strategic Management Journal*. 19(6), 1-11.

Isokratous, O. (2006). *What are the Barriers that Prevent the Development Process of Small and Medium Construction Companies in Greece* [Dissertation, University College London]. ProQuest Dissertations Publishing.

Manzoor, F., Wei, L. & Sahito, N. (2021). The role of SMEs in rural development: Access of SMEs to finance as a mediator. PLoS ONE, 16(3), e0247598.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0247598>

Markus, B., Michael, G., & Anica, Z. (2021). *Together we are strong? A systematic literature review on how SMEs use relation-based collaboration to operate in rural areas*. 35(4), 515-549.
<https://doi.org/10.1080/08276331.2021.1874605>

North, D. & Smallbone, D. (2000). Innovative Activity in SMEs and Rural Economic Development: Some Evidence from England. *European Planning Studies*, 8(1), 87-106.
DOI: 10.1080/096543100110947

Pedauga, L., Sáez, F., & Delgado-Márquez, B. L. (2021). Macroeconomic lockdown and SMEs: the impact of the COVID-19 pandemic in Spain. *Small Business Economics*, 58(2),

665–688.

<https://doi.org/10.1007/s11187-021-00476-7>

Razumovskaia, E., Yuzvovich, L., Kniazeva, E., Klimenko, M., & Shelyakin, V. (2020) The Effectiveness of Russian Government Policy to Support SMEs in the COVID-19 Pandemic. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 6(4), 160.

<https://doi.org/10.3390/joitmc6040160>

Sharma, N. (2020, July). COVID-19: Challenges and opportunities for small and medium enterprises (SMEs). In *7th International Conference on Contemporary Issues in Business Management (ICIBM-2021) at UCP Business School, University of Central Punjab, Lahore*.

<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3650473>

Sun, T., Zhang, W. W., Dinca, M. S., & Raza, M. (2022). Determining the impact of Covid-19 on the business norms and performance of SMEs in China. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 35(1), 2234-2253.

doi:10.1080/1331677X.2021.1937261

Taiwo, M. A., Ayodeji, A. M., & Yusuf, B. A. (2012). Impact of small and medium enterprises on economic growth and development. *American journal of business and management*, 1(1), 18-22. <https://doi.org/10.11634/21679606170644>

Thukral, E. (2021). COVID-19: Small and medium enterprises challenges and responses with creativity, innovation, and entrepreneurship. *Strategic Change*, 30(2), 153-158.

<https://doi.org/10.1002/jsc.2399>

World Health Organization. (2021). *Global excess deaths associated with COVID-19, January 2020 - December 2021*.

<https://www.who.int/data/stories/global-excess-deaths-associated-with-covid-19-january-2020-december-2021>

Yahya, A.Z., Othman, M.S. & Shamsuri, A.L.S. (2012). The Impact of Training on Small and Medium Enterprises (SMEs) Performance. *Journal of Professional Management*, 2(1), 15-25.

<https://eprints.um.edu.my/9485/>

Zheng, X., Zhou, Y., & Iqbal, S. (2022). Working capital management of SMEs in COVID-19: role of managerial personality traits and overconfidence behavior. *Economic Analysis and Policy*, 76, 439-451

<https://doi.org/10.1016/j.eap.2022.08.006>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλεξόπουλος, Α., Μωραΐτη, Μ., & Οικονόμου, Θ. (2015). Μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. [Διπλωματική εργασία, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πάτρας].

<http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3289.pdf>

Βασιλείου, Δ., Ηρειώτης, Ν., & Μπάλιος, Δ. (2021). *Προχωρημένη Χρηματοοικονομική Λογιστική* (Β' έκδοση). Rosili.

Δήμος Ευρώτα. (2022, 8 Μαρτίου). Στη *Wikipedia*.

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%AE%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CE%95%CF%85%CF%81%CF%8E%CF%84%CE%B1

Δήμος Ευρώτα. (2014). *Σχέδιο Δράσης για την Αειφόρο Ενέργεια του Δήμου Ευρώτα*. Σύμφωνο των Δημάρχων. Υπέρ της Τοπικής Βιώσιμης Ενέργειας.

<https://www.evrotas.gov.gr/sites/default/files/sxedio-drasis-aeiforo-energeia.pdf>

Δήμος Ευρώτα. (2011). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2011-2014. Α' φάση- Στρατηγικός Σχεδιασμός*. Δήμος Ευρώτα

<https://www.evrotas.gov.gr/sites/default/files/epixeirhsiako.pdf>

Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2021). *Απογραφή πληθυσμού*.

https://elstat-outsourcers.statistics.gr/Census2022_GR.pdf

Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2021). *Απογραφή πληθυσμού κατά φύλο*.

https://elstat-outsourcers.statistics.gr/Census2022_GR.pdf

Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2011). *Απογραφή πληθυσμού κατά μορφωτικό επίπεδο.*

<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/->

Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2020). *Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων.*

<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR01/->

Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2021). *Εξέλιξη κύκλου εργασιών επιχειρήσεων σε αναστολή λειτουργίας λόγω της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού 2019 (COVID-19).* Δελτίο Τύπου. Ελληνική Στατιστική Αρχή.

<https://www.statistics.gr/documents/20181/d5873c7a-2f6a-6c0b-01f6-7f333edca391>

Εμμανουηλίδης, Χ. (2012). *Η καινοτομία ως μέσο ανάπτυξης των Ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων.* [Διπλωματική εργασία, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Καβάλας].

<http://digilib.teiimt.gr/jspui/bitstream/123456789/1088/1/022012150.pdf>

Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών. (2022). *Οι επιπτώσεις της Πανδημίας Covid-19 στην επιχειρηματική συνέχεια και ανθεκτικότητα των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων: ο κρίσιμος ρόλος της τεχνολογίας.* Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών, Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

https://events.unipi.gr/images/PDFs/_-c.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2020). *Οδηγός χρήσης του ορισμού των ΜΜΕ.*

<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/42921/attachments/1/translations/el/renditions/pdf>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2023). *Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις.* Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

www.europarl.europa.eu/factsheets/el

EUR-Lex. (2020). *Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις.* European Union.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:sme>

Govgr. (2023). Διαδικασία και προϋποθέσεις χορήγησης ενίσχυσης με τη μορφή επιστροφής προκαταβολής σε επιχειρήσεις που επλήγησαν οικονομικά λόγω της εμφάνισης και διάδοσης του κορονοϊού SARS-CoV-2.

<https://covid19.gov.gr/diadikasia-kai-proypotheseis-chorigisis-enischysis-me-ti-morfi-epistreptas-prokatavolis-se-epicheiriseis-pou-epligisan-oikonomika-logo-tis-emfanisis-kai-diadosis-tou-koronoiou-sars-cov-2/>

Καραμπά, Μ. (2015-2016). *Η συμβολή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Βιώσιμη Ανάπτυξη των πόλεων. Η περίπτωση της Άρτας*. [Διπλωματική εργασία, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο].

<https://estia.hua.gr/file/lib/default/data/16341/theFile>

Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων Ελλάδος. (2019). *Εκπόνηση Μελέτης Μέτρησης Οικονομικών – Επιχειρηματικών Δεικτών και Εξαγωγικού Προσανατολισμού Περιφέρειας Πελοποννήσου*. Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων Ελλάδος, advice management consultants.

https://uhc.gr/wp-content/uploads/2020/06/meleti_peloponnisos.pdf

Κακαλέτρη, Σ. (2017). *Σχεδιασμός μεθοδολογικού πλαισίου περιβαλλοντικής διαχείρισης μικρών λιμένων: απορρύπανση και βιώσιμη ανάπτυξη*. [Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιά]

https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/10606/Kakaletri_Stauroula.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Κοΐλιας, Χ. (2021). *Μικροχρηματοδοτήσεις και εξάλειψη φτώχειας: Μύθος ή Πραγματικότητα; Πρόσφατες τάσεις, διεθνείς εμπειρίες και προοπτικές εδραίωσης στην Ελληνική πραγματικότητα*. [Διπλωματική εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο]

<https://apothesis.eap.gr/handle/repo/54235>

Μπραντίτσα, Ε. (2015). *Διερεύνηση της Δυνατότητας της Τοπικής Ανάπτυξης μέσω της Αξιοποίησης Εγκαταλελειμμένου Εργοστασίου στο Έλος Λακωνίας*. [Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας].

<https://core.ac.uk/download/pdf/132825684.pdf>

Mazars. (2023). *Κυβερνητικά μέτρα στήριξης των επιχειρήσεων λόγω COVID-19*.

<https://www.mazars.gr/Archikhe-Selhida/Demosiehuseis/Teleytahia-Nhea/COVID-19-Ypostherixe-ton-Epicheirheseon/Kyvernetikha-mhetra-stherixes-ton-epicheirheseon>

Νομός Λακωνίας. (2022,21 Δεκεμβρίου). Στη *Wikipedia*.

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%9B%CE%B1%CE%BA%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82

Unipi. (2021). *Οι επιπτώσεις της Πανδημίας Covid-19 στην επιχειρηματική συνέχεια και ανθεκτικότητα των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων: ο κρίσιμος ρόλος της τεχνολογίας*.

https://events.unipi.gr/images/PDFs/_c.pdf

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η παρούσα έρευνα διεξάγεται στο πλαίσιο της πτυχιακής μου εργασίας με θέμα: «Προοπτικές ανάπτυξης των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων μετά τον COVID-19». Σκοπός της είναι η διερεύνηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μετά τον Covid-19 καθώς και οι προοπτικές ανάπτυξής τους. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και η συμπλήρωσή του εθελοντική, ενώ απευθύνεται σε ιδιοκτήτες επιχειρήσεων. Τα στοιχεία θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της πτυχιακής εργασίας. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου απαιτεί περίπου 10 λεπτά. Η συμμετοχή σας είναι απαραίτητη για την πραγματοποίηση της πτυχιακής μου εργασίας. Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

Η φοιτήτρια

Ελένη Λάτση

1. Ποιο είναι το φύλο σας;

Άντρας	
Γυναίκα	
Άλλο	

2. Σε ποια ηλικιακή κατηγορία ανήκετε;

18-27	
28-37	
38-47	
48-57	
58-67	
Άνω των 67	

3. Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

Άγαμος/-η	
Έγγαμος/-η	
Διαζευγμένος/-η	
Χήρος/-α	
Σε συμβίωση	
Σύμφωνο συμβίωσης	

4. Έχετε παιδιά;

Ναι	
Όχι	

5. Αν ναι, κάποιο από τα παιδιά σας ή όλα έχουν ηλικία μικρότερη ή ίση των 15 ετών;

Ναι	
Όχι	

6. Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο (επιλέξτε το επίπεδο, το οποίο έχετε ολοκληρώσει):

Απόφοιτος Δημοτικού	
Απόφοιτος Γυμνασίου	
Απόφοιτος Λυκείου	
Απόφοιτος Μεταλυκειακής εκπαίδευσης (π.χ. ΙΕΚ)	
Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ	
Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος	
Κάτοχος διδακτορικού	

7. Το αντικείμενο που σπουδάσατε ταιριάζει με το αντικείμενο στο οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρησή σας;

Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ

8. Ποια η κύρια δραστηριότητα της επιχείρησή σας;

Γεωργία	
Λιανικό εμπόριο	
Εστίαση- Εστιατόριο	
Μεταποίηση	
Κατασκευές	
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	

9. Πόσα είναι συνολικά τα έτη εργασιακής εμπειρίας σας;

0 έως 5	
5 έως 10	
10 έως 15	
Πάνω από 15	

10. Ποια νομική μορφή έχει η επιχείρησή σας;

Ατομική Επιχείρηση	
Ομόρρυθμη Εταιρία	
Ετερόρρυθμη Εταιρία	
Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρία	
Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης	
Ανώνυμη Εταιρία	
Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση	
Άλλο:.....	

11. Ποιος είναι ο ετήσιος τζίρος της επιχείρησής σας;

1€ έως 10.000€	
10.001€ έως 20.000€	
20.001€ έως 30.000€	

30.001€ έως 40.000€	
40.001€ έως 50.000€	
50.001€ έως 60.000€	
60.001€ έως 70.000€	
70.001€ έως 80.000€	
80.001€ έως 90.000€	
90.001€ έως 100.000€	
Από 100.001€ και άνω	

12. Πόσα άτομα, εκτός από εσάς, απασχολεί η επιχείρησή σας;

1 έως 9 άτομα	
10 έως 49 άτομα	
49 έως 249 άτομα	
Δεν απασχολώ προσωπικό	

13. Απασχολούνται μη αμειβόμενα μέλη της οικογένειάς σας στην επιχείρησή σας;

Ναι	
Όχι	

14. Πόσο καιρό δραστηριοποιείται η επιχείρησή σας;

Λιγότερο από 2 έτη	
Από 2 έως 5 έτη	
Από 5 έως 10 έτη	
Περισσότερα από 10 έτη	

15. Σε τι βαθμό επηρεάστηκε η επιχείρησή σας από την πανδημία του Covid-19;

Δεν επηρεάστηκε	Επηρεάστηκε λίγο	Επηρεάστηκε αρκετά	Επηρεάστηκε πολύ	Επηρεάστηκε πάρα πολύ

16. Πώς λειτουργούσε η επιχείρηση κατά τη διάρκεια των απαγορευτικών (lockdown);
(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μια επιλογές)

Για το σπίτι (take away)	
Με ραντεβού	
Διαδικτυακά (online κατάστημα)	
Παραλαβή από το κατάστημα (click away)	
Δεν άλλαξε η λειτουργία της	
Δεν λειτουργούσε	

17. Απασχολούσατε εργαζομένους εξ' αποστάσεως (π.χ. εργασία στο σπίτι) κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19;

Ναι, το σύνολο των εργαζομένων	
Ναι, για κάποιους από τους εργαζόμενους	
Η κύρια δραστηριότητα της επιχείρησης δεν επιτρέπει την εξ' αποστάσεως εργασία	

Δεν απασχολώ υπαλλήλους	
-------------------------	--

18. Έχετε ηλεκτρονικό κατάστημα, το οποίο το δημιουργήσατε εξαιτίας των απαγορευτικών (lockdown);

Ναι	
Όχι	
Η επιχείρηση διέθετε ηλεκτρονικό κατάστημα πριν την πανδημία Covid-19	

19. Αν ναι, συνεχίζετε να λειτουργείτε και σήμερα το ηλεκτρονικό κατάστημα;

Ναι	
Όχι	

20. Ποια ήταν τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπισε η επιχείρησή σας κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μια επιλογές)

Δυσκολία καταβολής ενοικίου της επιχείρησης	
Δυσκολία καταβολής μισθοδοσίας και ασφαλιστικών υποχρεώσεων	
Πληρωμές τιμολογίων	
Δυσκολία καταβολής δόσεων	
Λοιπά έξοδα	

21. Λάβατε κάποια επιδότηση κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19;

Ναι	
Όχι	

22. Αν ναι, τι επιδότηση; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μια επιλογές)

Επιδότηση ενοικίου	
Επιστρεπτέα προκαταβολή	
Επέκταση επιδόματος ανεργίας	
Αναστολή σύμβασης εργασίας: επίδομα 534€	

23. Ποιος είναι ο εκτιμώμενος χρόνος για την ανάκαμψη της επιχείρησής σας μετά το πέρας του lockdown:

Σε 1 μήνα	
Από 1 έως 6 μήνες	
Από 6 έως 12 μήνες	
Πάνω από 12 μήνες	
Αδυναμία ανάκαμψης	

Η επιχείρηση συνέχισε κανονικά τη δραστηριότητα της κατά τη διάρκεια του lock-down.	
---	--

24. Αναγκαστήκατε να απολύσετε εργαζόμενους κατά την πανδημία Covid-19;

Ναι	
Όχι	

25. Πώς πιστεύεται ότι θα είναι η επιχείρησή σας τα επόμενα 5 χρόνια;

Καλύτερα οικονομικά	
Χειρότερα οικονομικά	
Θα έχει κλείσει	
Δεν θα αλλάξει κάτι	

26. Πιστεύετε ότι η επιχείρησή σας προσφέρει προοπτικές για την εξέλιξη των εργαζομένων σας;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

27. Σκέφτεστε να ανοίξετε υποκατάστημα της επιχείρησής σας την επόμενη πενταετία;

Ναι	
Όχι	
Έχω υποκατάστημα	

28. Θα ακολουθούσατε κάποια στρατηγική (Στρατηγικές σταθερότητας, ανάπτυξης, διάσωσης – αναστροφής, επίτευξης συγκριτικού πλεονεκτήματος, διεθνοποίησης) για την επιτυχία της επιχείρησής σας;

Ναι	
Όχι	
Δεν με ενδιαφέρει	

29. Έχετε σκοπό να αλλάξετε κλάδο επιχείρησης την επόμενη πενταετία;

Ναι	
Όχι	
Ίσως	
Δεν το έχω σκεφτεί	

30. Αν ναι, ποιος κλάδος θα σας ενδιέφερε;
Απάντηση:.....

31. Προβλέπετε ότι η κατάσταση της επιχείρησής σας το επόμενο εξάμηνο (Ιανουάριος-Ιούνιος 2023):

Θα βελτιωθεί	
--------------	--

Θα επιδεινωθεί	
Θα παραμένει αμετάβλητη	

32. Το 2023 προβλέπετε ότι ο ετήσιος τζίρος της επιχείρησής σας:

Θα αυξηθεί	
Θα μειωθεί	
Θα παραμείνει σταθερός	

33. Οι παραγγελίες προς τους προμηθευτές σας το επόμενο εξάμηνο (Ιανουάριος-Ιούνιος 2023):

Θα αυξηθούν	
Θα μειωθούν	
Θα παραμείνουν αμετάβλητες	

34. Σκέφτεστε να υιοθετήσετε τη χρήση ευέλικτων μορφών εργασίας (π.χ. εργασία από το σπίτι);

Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ

35. Για ποιο λόγο θα υιοθετούσατε μια ευέλικτη μορφή εργασίας (π.χ. εργασία από το σπίτι); (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μια επιλογές)

Μειωμένα λειτουργικά έξοδα της επιχείρησης	
Οι εργαζόμενοι είναι πιο παραγωγικοί	
Μείωση εκτάκτων απουσιών	
Καλύτερη αξιοποίηση του υπάρχοντος χώρου	
Μείωση του κόστους εργασίας	

36. Έχετε ως πλάνο μια επενδυτική δραστηριότητα της επιχείρησής σας γι' αυτό το έτος;

Ναι	
Όχι	
Δεν έχω σκεφτεί	
Δεν θα με ενδιέφερε	

37. Πόσο πιθανό θεωρείτε να αναγκαστείτε να μειώσετε ώρες εργασίας ή μισθούς των υπαλλήλων σας στο επόμενο εξάμηνο(Ιανουάριος-Ιούνιος 2023):

Καθόλου πιθανό	
Λίγο πιθανό	
Αρκετά πιθανό	
Πολύ πιθανό	
Εξαιρετικά πιθανό	
Δεν απασχολώ υπαλλήλους	

38. Πιστεύετε ότι η ελληνική οικονομία θα καταφέρει να ξεπεράσει τις επιπτώσεις της πανδημίας Covid-19;

Θα μπορέσει	
Δεν θα μπορέσει	
Θα μπορέσει αλλά θα χρειαστούν περισσότερα από 5 χρόνια	

Ευχαριστώ για τον χρόνο σας.